

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

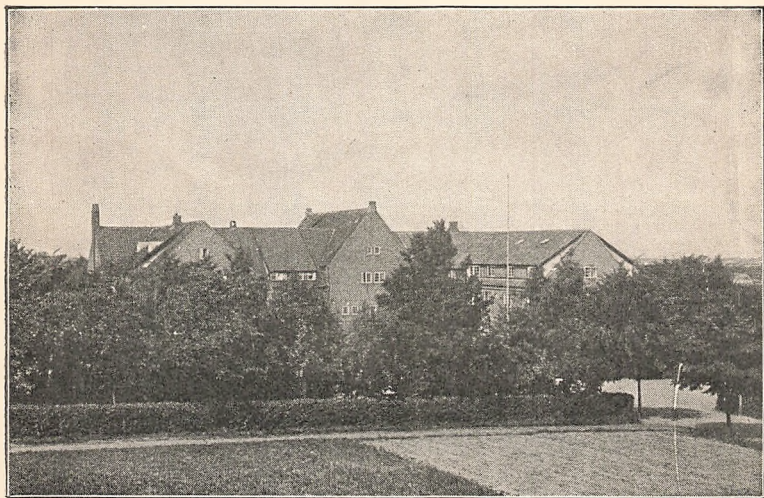
ANTVORSKOV
HØJSKOLES
AARSSKRIFT

1934

UDGIVET AF
ANTVORSKOV HØJSKOLES ELEVFORENING

Statens pædagogiske Samsamling
København

ANTVORSKOV HØJSKOLE

AARSSKRIFT 1934

TRYKT SOM MANUSKRIFT

HØJSKOLENS OPGAVE.

Tale ved Jubilæumsfesten.

Denne Tale blev holdt ved Jubilæumsfesten d. 16. Juli 1933. Den har altsaa ikke mere Nyhedens Interesse. Den burde, om den da er læselig, været optaget i Aarsskriftet for 1933. Men dette kunde paa Grund af Jubilæumsskriftets Udsendelse kun medtage det allernødvendigste Aarsstof.

DER ER i den danske Folkehøjskoles Historie to Linjer, tydelige at se. Allerede hos Grundtvig møder vi de to Linjer. Der er Tider, da han ser det som Højskolens Opgave at føre de store, ydre Spørgsmaal frem for de unge, at give Ungdommen Hjælp til at løse dem. Men ogsaa et andet Synspunkt finder vi hos ham. Han ser det som Højskolens egentlige Opgave at hjælpe de unge til at leve et rigere indre Liv. Da den Højskole, der fik hans Navn, blev indviet i 1856, pegede han paa Maalet for Højskolens Gerning i Højskolesangens kendte og saa tit gentagne Ord:

„Langt mere værd end det røde Guld,
det er sin Gud og sig selv at kende“.

Allerede paa det Tidspunkt havde Kold — i Modsætning til andre Højskoler — understreget i sin Skolegerning dette sidste Synspunkt. Først virke indad, først og fremmest tale til Hjertet, og Kraften og Evnen til at løse de ydre Opgaver skabes — det var Kolds Højskolesyn. Og Grundtvig gav dette sin Anerkendelse. Det ser vi deraf, at han helst vilde have haft Kold til Forstander for sin Højskole paa „Marielyst“.

Men i hele Højskolens Historie møder vi disse to Linjer, Spændingen mellem det ydre og det indre. Hvad skal der lægges mest Vægt paa? Skal vi samles under Kundskabens Træ eller under Livets Træ?

Saa er Antvorskov Højskole kun et lille Led i det store Hele. Har den saa sit Særpræg? Er den graa og ukendelig mellem de mange? Eller har den sit eget Ansigt?

Jeg kan vanskeligt svare derpaa. Men jeg kan sige, hvad jeg gerne har villet i min Gerning i Højskolens Tjeneste. Maaske vil mine Medlærere sige det paa en anden Maade, end jeg gør. Men jeg tror, at vi ad hver sin Vej har villet det samme og vil det samme.

Hvad har jeg villet?

De unge kommer til os i den modtagelige Alder. De kommer med stor Trang til at lære mere. Og skamme os skulde vi, om vi ikke af al vor Evne hjalp dem her. Det er sandelig en stor Opmuntring, om det kan siges, at Højskolen hjalp de unge til at blive dygtige i Kundskab og Viden.

Men godt er det at være dygtig, bedre er det at være god.

Jeg saa i mine Drengaar i Nørholm ved Limfjorden et Syn, som ikke let gaar mig af Minde. Der kom farende et Par vilde Heste for en Vogn, og paa Bukken sad en ung Karl, som ikke kunde styre dem. De standsede først der hjemme i Gaarden, da de ikke kunde komme videre.

De vilde Heste! Jeg véd det godt selv, at det mange Gange kan være svært at styre dem og standse dem. Jeg véd det. Men det er nu en af Højskolens Opgaver at hjælpe de unge til at styre de vilde Heste, der ogsaa er for deres Vogn.

Der siges, at vi ikke skal moralisere paa Højskolen, i vor Undervisning. Men Gud naade os, om der ikke i hele vort Virke er den stærkeste Moraltale, en stærk Appel til Vilje. Thi vel er vi smaa og svage, og vi kan ikke undgaa at møde Fristelsen, vi kan ikke, som Morten Luther sagde, hindre Fuglene i at flyve over vore Hoveder, men vi kan da hindre dem i at bygge Rede i vort Haar. Igennem hele Skolens Gerning maa der gaa en etisk Tone, en Tale til Viljen.

Det sker ikke ved, at jeg staar og formaner og taler Moral i det løse og i det blaa, men det sker derved, at jeg gennem min Tale lader de store og største, der har levet, vidne for de unge, saa de faa Syn for, hvad ædle kaldte Livets Lyst, og faa Længsel efter at følge dem.

Min Moder var Elev paa Testrup Højskole Sommeren 1877, hos Jens Nørregaard og Christoffer Bågåø. Naar de unge rejste fra Testrup, blev der sagt om dem, at de vilde noget, at de var bleven stærkere af Vilje, end da de kom til Skolen. Og godt er det, om det kan være en af Frugterne af et Højskoleophold.

Og hvad mere har jeg villet?

En ung Pige sagde engang: „Der var noget, jeg savnede: at faa fat paa Livets Mening.“ Andre føler det samme Savn, men finder ikke Ord derfor. Er der Mening i Livet? Det Spørgsmaal ligger ubevidst i mange unge Menneskers Sjæl. Der er saa mange Ting, der synes at gøre det hele meningsløst. Hvad er Meningen med Livet?

Ja, hvad skal jeg sige derom? Véd jeg det selv?

Eet kan jeg, jeg kan tale om, hvor jeg selv søgte Livets Mening.

Der staar et Sted i en af Davids Salmer: „Jeg vil bøje mit Øre til Ordsprog“. Det vil jo sige: Jeg vil lytte til Livets Tale. Jeg vil lytte til, hvad andre taler om Livet og Livets Mening.

Jeg kan ikke tage Ære derfor, at jeg i mine unge Dage havde den Lykke at faa bøjet mit Øre til Ordsprog, i mit Hjem, i Kirke og Skole. Og er jeg Lærer for unge, det kommer deraf, at jeg fik Lov til at lytte i mine unge Dage. Og stadig har jeg erfaret, at jo mere jeg selv var lyttende til Livets Tale, des bedre blev jeg ogsaa til at tale til de unge. Og gerne har jeg villet lære de unge at sige som David: „Jeg vil bøje mit Øre til Ordsprog“.

Det er jo ikke min Tale, der er Visdom. Den kan være fattig nok. Men kan jeg tale om Tider og Skikkelser, saa det er værd at lytte til, kan jeg tale om de store og største, der har levet, kan jeg gøre mig til Tjener for den Visdomstale, de har ført, da mødes de unge med henrundne Slægters

Vidnesbyrd om, hvad der er Livets Mening. Og det er min Lykke, om jeg kan gøre den Tjenergerning godt, saa det er værd at bøje Øre til Ordet. Hvor fattigt er ikke mit Vidnesbyrd, hvor vældig er ikke den Tale, som Kold, Grundtvig, Søren Kierkegaard kan føre om Livet og Meningen med Livet. I Historien og i Digtningen kan jeg finde de Vidnesbyrd om Livets største Spørgsmaal, som det er værd at bøje Øre til.

„Jeg vil bøje mit Øre til Ordsprog“, lyder det i Davids Billedsprog. Og gør vi som han, da faar vi Hjælp til at finde Livets Mening, da oplever vi, at Livet er værd at leve, og da beder vi om, at Guds Naade ogsaa maa blive os til Del ved Jesus Kristus.

Der er et lille Digt i Bjørnsons Drama „Sigurd Slembe“, som altid har grebet mig, saa ofte jeg læste det. Det fortælles, at den unge norske Konge Magnus Sigurdsøn blev fanget af sine Fjender. De lemlæstede ham og stak hans Øjne ud, og de gemte ham i et Kloster paa Nidarholmen. Han véd, at hans Øjne skal blindes. Og hvad vil han saa allerhelst se, inden alt bliver mørkt for ham?

Ja, først beder han om at faa Lov til at se op mod de lysende Stjerner. Men straks ændrer han sin Bøn. Ikke Natten skal være det sidste, han skuer. Han beder om, at det, der skal times ham, først maa ske i Morgen, saa han kan se Dagen. Saaledes lyder hans Bøn:

„Aa, først i Morgen! Først Fjeldene se
og Sjøen, hvor langt den blaaner,
én Gang til, og saa kan det ske“.

Dagen vil han se. Men atter ændrer han sin Bøn. Dejligt vil det være at se Fjeld og Sø, se Livet, alt det, han elsker. Men en anden Bøn stiger fra hans Hjerte, og han siger:

„Aa, først til Kirke, Guds hellige Blod
være det sidste, jeg skuer“.

Ja, er dette ikke Livets Mening: at leve det rige Menneskeliv, Fjeldene se og Sjøen, hvor langt den blaaner, og

skue Guds hellige Blod, Guds Naade mod os syndige Mennesker.

Det har jeg gerne villet, jeg har villet aflægge et Vidnesbyrd om, at Livet er værd at leve, Livet med dets Glæder og Arbejde, dets Modgang og Lykke, alle Guds Gaver til os, og jeg har gerne villet vidne om Guds Naade imod os.

Der er sagt, at Højskolen ikke er nogen Kirke. Og det er rigtigt. Vi har ingen Døbefont og intet Nadverbord. Der skal ikke prædikes i Skolestuen. Men vi beder om Hjælp til at prædike gennem Fortællingen om de historiske Skikkelser, vi søger at gøre levende for de unge. Og denne Forkyndelse mødes med en Trang i de unges Sind.

Dette har jeg villet. Naaede jeg saa, hvad jeg vilde? Ingen tør vel sige, at han naaede saa langt, hans Vilje gik. Jeg vover det ikke. Jeg skal ikke tale store Ord om Resultater. Men helt uden Frugt kan det vel ikke være at tale om det bedste til det bedste i unge Sind.

Saa siger vi Tak for Gerningen, vi har faaet, siger Tak til de mange unge, som kom her til Skolen og trofast bevarer Minder herfra, vi siger Tak til vore Medhjælpere, vore Lærere og Lærere og de mange, der har hjulpet os i Hus og Have, til Hjemmene, hvorfra de unge kom, og til denne Egnss Befolkning, der saa venligt tog imod os, som venligt og hjælpende har været med fra Begyndelsen og ofte samles med os her paa Skolen til Møder.

Der er nu gaaet 25 Aar, siden denne Højskole rejstes. Men Højskoler bygges, og Højskoler falder, nogle er i Virksomhed i faa Aar, andre i mange. Vi véd ikke, hvilken Skæbne Fremtiden har tiltænkt denne Højskole, som vi i al Jævnhed fester for. Vi véd ikke, hvordan det skal gaa Højskolebevægelsen i Fremtiden. Skal Højskolen vedblive at bestaa? Vil ikke nye Tider gøre den overflødig? Og sætte andet i Stedet?

Antvorskov Højskole er bygget nær det Sted, hvor et berømt Kloster engang laa. Og nu og da vil jeg gerne se et Symbol deri. Men af Klosteret er nu kun en Ruin tilbage. Vil det gaa Højskolen og denne Højskole paa samme Vis? Skal Ploven engang gaa over den Jord, hvorpaa denne Skole er bygget, hvor glad Ungdoms glade Sange lød, hvor der er

lyttet i Stilhed, hvor Fællesskab om det bedste er oplevet? Jeg véd intet derom. Men jeg beder om, at vi maa være tro i den danske Højskoles Tjeneste. Bjørnson, der snart var os nær og snart paa Afstand, angreb i sin Tid Grundtvigs Skoletanker, han ankede over, at Kundskabens Træ blev tilsidesat for Livets Træ. Lignende Angreb paa Højskolen lyder ogsaa den Dag i Dag. Den Slags Angreb skal Højskolen nu nok overleve. Men vi vilde svigte vor Opgave, om vi lod Kundskabens Træ blomstre og Livets Træ visne. Da var Højskolens Tid ude, og Ruinens Tid inde.

Tak siger vi til Gud og Mennesker for Aarene, der gik, og vi ønsker for denne Skole, at den maa leve langt ind i Fremtiden og samle Ungdom om det bedste og aldrig nøjes med at give den det næstbedste.

FRED. NØRGAARD.

ARBEJDETS EGENTLIGE VÆRDI

I DE SENERE AAR er følgende bleven Fyndord i Landet Syd for Kongeaaen: Sønderjylland skal vindes paany af hvert Slægtled! Dette Udtryk kunde med Rette ogsaa udvides til: Danmark skal vindes paany af Ungdommen i hvert Slægtled. Ja — alle menneskelige Værdier maa erhverves paany af Ungdommen i hvert Slægtled.

Dette gælder naturligvis ikke mindst i en Tid, hvor de ydre Forhold forandres med rivende Hast, saa man til Tider kan tale om Skred i Udviklingen. Da er det saa lige til, at Ungdommen ikke blindt kan tage i Arv, men selv maa undersøge Værdierne for at komme i Forhold til dem.

Det gælder alle menneskelige Værdier, selv nogle saa nærliggende for enhver, som dem Arbejdet har til sine Udøvere. Arbejdsforholdene har jo netop undergaaet saa store Forandringer, blot man tænker tilbage over de 34 Aar af dette Aarhundrede. Tidligere var der rigeligt. Nu er der for lidt. Eller tænk paa den store Ændring i Arbejdstempoet. Arbejdet har naturligvis stadig sine store Værdier for Mennesker, men de ydre Forhold kan i saadanne Tider fordunkle dem, saa Mennesker tager fejl og tror dets *egentlige* Værdi ligger i Penge eller noget andet ydre.

Lad os se lidt paa de Forandringer, der er sket i Arbejdsforholdene i de senere Aar.

I Slutningen af sidste Aarhundrede begyndte den rivende tekniske Udvikling, som er fortsat med stærkere og stærkere Fart indtil denne Dag. Maskinerne myldrede frem. Ikke alene paa Fabrikker i Byerne, men ogsaa til Hjælp ved Arbejdet i Landbruget. Til Hjælp baade ved Mandens og Kvindens Arbejde.

Derunder sattes Arbejdstempoet voldsomt op. Mennesket maatte nu følge Maskinens Tempo. Den, der tager Sten fra Æltemaskinen paa et Teglværk, maa arbejde i Takt med Maskinen fra Fløjten siger: Begynd! til den siger: Stands! Paa Bilsamlerfabrikken maa Arbejderen skrue sine Skrue til, i det Øjeblik Karosseriet standser ud for ham paa Glidebaandet. Kan han ikke naa det, maa han gaa sin Vej. Der er ledige Hænder nok til at løse ham af. — I Landbruget mærkes Maskinens Tempo vel ikke saa stærkt, men det er dog der ogsaa. Heller ikke der, er Tid til Standsning eller Fundering som i Hyrdedrengenes Dage. — Ogsaa Kvinderne mærker det hurtigere Tempo i det huslige Arbejde.

— Og som før sagt: Det hurtigere Tempo krævede kortere Arbejdstid. Der er Grænser for, hvad Mennesket rent fysisk kan holde til. Det bliver i hvert Fald hverken til 14 eller 12 Timers Arbejdsdag, for den der til Stadighed har sit Arbejde sammen med en Maskine. Og saa kom Løsenet om kortere Arbejdstid. 8 Timers Dagen.

Og stærkere og stærkere sneg den Følelse sig dermed ind: Det lykkeligste er: Den kortest mulige Arbejdstid og den længst mulige Fritid. Arbejdets Værdi ligger i, at man derved kan tjene til Livets Ophold.

Men derunder fordunkles Arbejdets egentlige Værdi: Glæden over at mærke, at man har udrettet noget. Den Følelse, der faar Udtryk i Ordene: Lykkeligst at hvile paa er fuldendte Gerning. Har man arbejdet haardt en Dag, er Hvilen sød. Den største Værdi, Arbejdet giver, er ikke Penge, men Følelsen af at have udrettet noget. Følelsen af, at man ikke er overflødig. Følelsen af, at nogen har Brug for én, vil savne én, hvis man ikke giver Møde paa Arbejdspladsen.

Det erfarer Tusinder, ja Millioner af Arbejdsløse for Tiden. De oplever — bevidst eller ubevidst — at Livet har ingen Værdi for et Menneske, naar det ikke udretter noget, naar det ikke skaber Værdier inden for en Kreds af Pligter. — En Arbejder udtrykker det saaledes: „Det er uudholdeligt, at ingen kræver noget af mig. At jeg fra Morgen til Aften kan gøre, hvad jeg vil. At jeg ingen Pligter har.“ — En anden: „Kan De ikke hjælpe mig til Arbejde? Lige meget

ved hvad. Altmuligmand om det skal være. Jeg kan ikke holde ud at gaa ledig længere.“ — Jeg traf i Foraaret en Karl, der sidste Vinter havde tjent for 200 Kr. i en Plads med meget Arbejde, mens hans to Kammerater fra Sommeren havde faaet Arbejdsløshedshjælp, fordi de ikke vilde gaa for den ringe Vinterløn. Men *han* følte sig lykkelig over, at han *dog* havde haft Arbejde, selv om til en ringe Løn. — En Præst i en Industrimenighed, som han udtrykker sig, fortæller, at de ældre Arbejdere klager over, at de unge Arbejdsløse oplever ikke noget. „Ja, noget maa de da opleve,“ sagde Præsten. „De har det da baade strengt og ondt.“ Men da lyser de gamles Øjne, skriver Præsten. Og de fortæller om Slid og Slæb. Om haardt Arbejde i lange, lange Arbejdsdage. „Ja, det var strengt,“ siger de, „men dog meget bedre, end de Forhold de unge lever under nu.“ — De gamle havde jo oplevet, at det sværeste alligevel er det bedste.

Nej, Nutidens Slægt længes ikke efter mere Frihed, men efter Pligter og Baand. „Hvordan faar vi Forholdene ordnet, saa vi alle faar Arbejde?“ spørges der. „Det gør ikke noget, at Ordningen bliver streng og stiller Krav.“ Ja, man gaar endog saa vidt paa sine Steder, at man *ønsker Love*, der fordeler Arbejdet, saa *alle* faar noget at bestille. Videst i saa Henseende gaar de amerikanske Teknokrater. Ved Hjælp af uhyre Tal gør de op, hvor mange Arbejdstimer, der er om Aaret i Staten. Og fordeler saa Tallet paa de Mennesker, de mener, har Krav paa Arbejde, ind i Arbejdstimetallet. I én Stat er man derved kommen til det Resultat, at ethvert Menneske mellem 25 og 45 Aar kan faa Arbejde 4 Timer om Dagen i 4 af Ugens Dage, de 10 Maaneder om Aaret. — Det er vel nok at lægge Baand paa det frie Initiativ. Men, siger de: „Alle har Ret til Arbejdets Goder!“ — Altsaa: Lige meget hvilke Baand, blot alle faar Arbejde og Pligter!

Hvis Friheden var et Gode i sig selv, vilde den Arbejdsløse have naaet Livets Højdepunkt. Han har den udstrakte Frihed. — I Virkeligheden træder Arbejdets egentlige Værdi — Glæden over at udrette noget — nu tydeligere frem end nogensinde tidligere. Dette er naturligvis ogsaa medvirkende til, at mange, der i disse Aar maa arbejde for en ringe Løn,

ja til Tider maa arbejde med Underskud, ikke løber fra det hele, men bliver ved.

Man kunde vist egentlig godt dele Menneskene i to store Grupper: Nogle, der har for lidt at bestille, og nogle, der har for meget. Selv om nu Tallet paa dem, der har *for* meget Arbejde, er lille i Sammenligning med dem, der staar i de arbejdsløses Rækker, er der dog mange Mennesker nu om Stunder, der er optaget næsten baade Dag og Nat, som man siger. Og — ejendommeligt nok — blandt dem kan man træffe mange, som heller ikke erkender Arbejdets egentlige Værdi. Mange, som gaar og længes efter den absolutte Frihed. Længes efter den Tid, da de kan „spændes fra“ Arbejdet. Naar de naar saa vidt, skal de først rigtig leve Livet. Saa skal de faa Tid til saa meget, de nu ikke kan afse Tid til. Saa skal der læses Bøger og Tidsskrifter, der nu kun er Tid til at kigge i. Saa skal der rejses. Slægtninge besøges. Man skal faa Tid til at gæste fremmede Lande osv. osv. Først da faar man Tid til at leve Livet for sig selv. Da først begynder *det virkelige Liv* for een.

Det er vel egentlig lige til, at de kan komme til at se saaledes paa Livet, de, der som et Hjul i en Maskine gaar Dag efter Dag uden Stands. Og dog vil de skuffes i deres Lykkelængsel, hvis de tidligt naar at blive spændt fra. Hvordan gik det ikke Gaardmanden i Gullaschtiden. Han, der i den yngre Alder lod sig friste af de høje Ejendomspriser og solgte sin Gaard og byggede et Hus i Stationsbyen? Tomhedsfølelsen meldte sig med det samme. — En Historie, som Forfatteren kalder „Det virkelige Liv“, taler om det samme. En ung Forfatterinde gifter sig med en fattig Kunstmaler. Hun véd nok, de vil faa det smaat. Hun vil selv komme til at udføre alt Arbejdet i Huset, men hun mener dog, at hun nok skal faa Tid til at skrive den store Roman, hun gaar med Planen til. Men det gaar anderledes. Børn kommer til og megen Fattigdom. „Aldrig Fred! Aldrig Tid!“ sukker hun. Hun maa stadig udsætte Arbejdet med sin Roman. Da Børnene bliver større, bliver det slet ikke bedre, som hun havde troet. Og hun sukker og længes efter den virkelige Verden, da hun kan blive spændt fra og faa Tid til selv at leve og

arbejde med sin Bog. — Sidst træffer man hende, lille og spinkel, siddende paa Terrassen ved et lille Bjerghotel i Svejts. Hendes Ansigt er furet, og hendes Haar er graat. Hendes Mand er død, og Børnene voksne og ude i Verden. Tankerne om den travle Tid fylder hende, og hun forstaar nu, at de fredløse Timer, de urolige Dage med Besvær og Byrder og Travlhed — med Bundetheden — *de* havde netop været hendes virkelige Verden. Det var slet ikke de ensomme Dage nu, hvor ingen kaldte paa hende eller havde Brug for hende. — — —

Den, som er stærkt optaget og til Tider kan længes efter at blive spændt fra, kan nok lære lidt af denne sandfærdige Historie. De travle, stærkt optagne Dage er det *virkelige* Liv, og trods alt de lykkeligste.

Og de mange, der synes, de kun faar en ringe Løn, for hvad de udretter, maa ikke glemme at skønne paa, at de dog har Lejlighed til at faa Del i Arbejdets *egentlige* Værdi — Arbejdsglæden — Glæden over at se, at de udretter noget.

THORVALD LAURSEN.

FILM OG FOLK.

HVER AFTEN Aaret rundt gaar ca. 40,000 Mennesker i Biografteater i Danmark. Hvor stor en Del af dem, man kan henregne til Ungdom, kan ikke opgøres statistisk, men en Biografgænger behøver bare at kaste et Blik ud over Tilskuerne en Aften for at se, i hvilken Grad Ungdommen præger Skaren. Her mødes alle Klasser og Stænder, det er et Udsnit af hele det danske Folk.

Ungdommens Syn paa Film og dens Udbytte af den er derfor ikke et Diskussionsemne for nogle faa kunstinteresserede Smagsdommere, men det er et overordentlig vigtigt Spørgsmaal for Folkeopdragelsen. Enhver, der har med Ungdom at gøre, vil kunne indse, at det ikke er ligegyldigt, om det Arbejde, der i Skoler og Foreninger gøres for at opdrage og udvikle Ungdommen, støttes, eller modvirkes og nedbrydes af en saa stærk Faktor som Film. Filmens Virkemidler, dens Evne til at sætte Følelse og Fantasi i Bevægelse, er *saa* stærke, at det Spørgsmaal kan melde sig, om det overhovedet er sundt atter og atter at blive saadan revet op, som det kan ske ved Film, — om man ikke sløves og afstumpes.

Men des vigtigere er det, om denne stærke Paavirkning, der — af hvad Art den end er — ikke kan undlade at præge Menneskesind, — om den udgaar fra noget, der virkelig er *Kunst*, sand og ægte Kunst.

Filmen er kun godt 30 Aar gammel. Længere er det ikke siden, man i en Træpavillon paa Raadhuspladsen kunde putte en Tiøre i en Automat og saa kigge ind i en Tragt og se nogle Billeder, hvor Figurerne bevægede sig. I dette korte Spand af Aar ligger hele den vældige Udvikling i teknisk Henseende og i kunstnerisk. Fra *Groteskfilmene* med de rene

Klovnløjer til *Trickfilmene* fyldt med fotografiske Fif og Tryllekunster. Videre til *Sensationsfilmene* med alle Slags Forbrydere, Cowboys og Vovehalse. Godt med Revolverkamp og Blod, der flød ud under Dørtrinene, Masser af farefulde og voldsomme Optrin. Og saa efterhaanden flere og flere Film med Elskovsscener, saa Ordet „at filme“ fik en helt anden Betydning end den oprindelige.

Men bag alt dette, op af det grove eller pjasksentimentale, Voldshandlingerne og Klovnløjerne, voksede det kunstneriske, Filmen som virkelig Kunst, kæmpende sig frem med alle de Vanskeligheder, den nye Teknik frembød.

Filmen er et Barn af den industrielle Revolution, den uhyre Omvæltning i økonomisk, social og kulturel Henseende, som Maskinerne har bragt og stadig bringer ind over os. Den Demokratisering, som den nye Tid førte med sig med højere Levofod for Underklasserne, den Udligning i Kaar, Klædedragt og Levevis, der fandt Sted i sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede, viste sig ogsaa paa det aandelige Omraade. Oplysning og Dannelse, før et Privilegium for en forsvindende lille Del af Menneskeheden, blev nu flere og flere til Del. Den nedsatte Arbejdstid forøgede Mulighederne. Gennem Foredragsforeninger, Kursus, Højskole, Aftenskole, Læse- og Studiekredse er Oplysningsarbejdet øvet til Gavn og Glæde for stadig flere.

Men ogsaa Kunstens Verden skal erobres. Og her byder Filmen sig frem med sine rige Muligheder som en af Vejene. — Det gamle Teater har som Kulturbringer store Vanskeligheder at kæmpe med. Det er for dyrt for den jævne Befolkning, og det stiller ofte for store Krav om Forudsætninger hos Publikum. Den sceniske Kunst henvender sig ofte kun til en lille, litterært og kunstnerisk skolet Del af Befolkningen. Og skal det være Kunst og ikke bare Underholdning, kræves der saa dygtige Skuespilkræfter, at det kun *kan* blive en lille Part af Befolkningen, der direkte faar Gavn af det.

Men Filmen har hele Folket som Publikum, og dens Virkemidler er af den Art, at de er i Pagt med Tiden. Filmen bringer Bud fra den store Verden, den er en mægtig Billedbog, der illustrerer vor egen Tids Verdenhistorie, saa det

forslaar. Filmen byder paa Handling fuld af Spænding og Oplevelse. Der er intet langtrukket og trevent. Den har det Tempo, Tiden har vænnet os til.

Nu er det jo imidlertid saadan, at netop det, der er Filmens Fortrin, at den har alle i Tale, tillige er dens Vanskelighed. Den *skal* have alle i Tale for at kunne betale sig. Den kan ikke nøjes med at henvende sig til en lille særlig kunstforstandig Klike. Filmsproduktionen kræver i højere Grad end andre Kunstarter vældige Kapitaler og bliver derfor i første Række et Forretningsforetagende, hvis Ledere maa se paa Udbyttet i klingende Mønt. Hvordan Folks andelige Udbytte af Filmen bliver, har væsentligt mindre at betyde. — —

Der findes endnu Mennesker — det er ikke mange — der ikke anser Film for at være en Kunststart, men rangerer den ind imellem Luftgynger og „Damen uden Underkrop“ eller lignende Forlystelser. Hvis denne Opfattelse var rigtig, ja saa kunde man beklage, at saa mange Mennesker brugte Tid og Penge til saadan noget, og saa iøvrigt vende sin Kunstinteresse andetsteds hen.

Men Film *er* Kunst. Som anden Kunst vil den, naar den er sand og ægte, ikke nøjes med at være en Nydelse, kortvarig som en Ispind. Men den vil give os noget varigt. Den vil lære os noget om Mennesker og Menneskelivet, om den Verden, Mennesket er sat i. Den vil udvide vor Horisont, lære os at se med nye, friske Øjne, saa Livet bliver større og rigere, paa en Gang vanskeligere og lettere at leve. *Vanskeligere*, fordi Problemerne og Vanskelighederne bliver større, fordi vi klarere og stærkere ser det ondes Magt i og om os. Men tillige *lettere*, fordi vi ogsaa lærer Kræfter at kende, der er livsfremmende: det gode Humør, det glade Sind, Kammeratskab, Sammenhold, Kærlighed og Tro. Kræfter, der hjælper os at bære det vanskelige Liv og dets Byrder.

Til Udførelse af denne Opgave har Filmen som al anden Kunst sine særlige Veje og Midler. Disse Filmens Midler er vel hver paa sin Vis i Slægt med den gamle Skuespilkunst, med Portræt- og Interiørfotografering og med Bogillustration, men Filmen har efterhaanden fjernet sig langt fra disse

Oprindelser og er — hvad ofte glemmes, ogsaa fra Filmsproduktionens Side — en Kunst for sig.

Filmskunst er noget helt andet end Skuespilkunst. Film er ikke fotograferet Skuespil, og Filmen konkurrerer som Kunst paa ingen Maade med Skuespillet. Hver har sine Midler og Virkemaader. Det er en forældet, ukunstnerisk Betragtning at kræve Filmen saa nær den fotograferede Virkelighed som muligt. Filmen har det, som før sagt, i sin Magt at lære os at se Verden om os med nye Øjne, klarere og skarpere end det Vanesyn, vi trisser rundt med til daglig.

Det var først efter lang Tids Eksperimentering, at man fik gjort sine Erfaringer med den nye Tekniks Virkemaade. Og først da kunde for Alvor nye Kunstudtryk dukke frem paa det hvide Lærred.

Betegnende er den Angst, man i Begyndelsen havde for, at Fotograferingens Ejendommelighed: at det nære bliver uforholdsmæssig stort, ogsaa skulde give sig Udtryk i Filmen. Alt skulde tage sig lige saa net og pænt ud som paa et Kabinetsbillede. — *Nu* gør man netop stærk Anvendelse af denne Ejendommelighed, man forstaar at udnytte den kunstnerisk.

I den russiske Film „Kampen om Jorden“ har man, for rigtig at fremstille Bureaukratismen, anbragt Optagelsesapparatet lige foran en Skrivemaskine, saa den ses vældig stor, og bag den — ganske smaa — Skrivemaskinedamen og den dikterende Chef; paa samme Maade Hovedbogen kolossal og Bogholderen lille. Nogle rigtige Kontoriusser — er man straks klar over.

I Filmen „Menneskearsenal“ ser man en Tugthusfange, der løslades. Han kommer gaaende ad en lang Gade mellem to vældige Mure, Ryggen vendt mod Tilskuerne. I en Murspalte faar han Øje paa en lille Blomst, holder den i Haanden. Vreden vælder op i ham, han drejer sig om og løfter truende Næven. Hvad han truer ad, ser man ikke før i næste Billede, hvor der er ny Apparatindstilling. Retningen er den samme, men Apparatet er flyttet nogle Skridt tilbage og staar nu, overraskende og virkningsfuldt, lige bag Fængslets Gitterport. Man ser ikke andet end det vældige, truende Gitter-

værk, der fylder hele Forgrunden, og saa — mellem Tremmerne — i Baggrunden den løsladte Fange med den truende Arm. — Indstillingen *kunde* have været helt anderledes, saa man havde set det hele paa een Gang og meget mere af Fængslet. Men det kunde aldrig være blevet saa virkningsfuldt, saa enkelt gribende.

Nærøptagelser af en enkelt Genstand kan være særdeles udtryksfulde. F. Eks. Nærbilledet af en Skildvagts store sømbeslaaede Støvler, en Haand, der knytter sig og aabner sig, en Blomst eller et Insekt. Saadanne Billeder kan spille afgørende Rolle i en Film.

Ogsaa ved Belysningen og ved Skyggevirksomheder kan der opnaas store kunstneriske Resultater. Den moderne Portrætfotograf er her gaaet i Lære hos Filmsfotografen.

Ejendommeligt er ogsaa indirekte Optagelse af en Handling, ved Skygge- eller Spejlbilleder, som f. Eks. i Filmen „New Yorks Dokker“, hvor en Kvinde kaster sig i Vandet og drukner sig. Man ser Vandfladen og Skyggeomridset af Baaden med den oprejste Skikkelse; saa Spejlbilledet i Vandet af en Kvinde, idet hun springer ud. Og saa i næste Billede — direkte — Kvinden, der falder i Vandet, der, hvor Spejlbilledet var.

Montagen, Sammenstykningsen af optagne Scener og Billeder, er ogsaa en hel Kunst for sig, hvorved mange fine Virkninger kan opnaas.

Og til disse forskellige Midler er saa i de sidste Aar ogsaa *Lyden* kommet, med helt revolutionerende Virkning paa Filmkunsten. Fristelsen til nu at fotografere Skuespil, lave 100pCt.s Talefilm, var stor, men vil i det lange Løb kun skade Filmen, naar Tilskuerne — foruden Vanskeligheden ved at følge de udtalte Tanker — ogsaa har Vanskeligheden ved helt at opfatte den til Tider noget mangelfulde Tale. — Det gælder her om at rangere Lyden — ogsaa Talen — ind mellem de andre Virkemidler, saa der kommer et for Filmen ejendommeligt og kunstnerisk Hele ud deraf.

En saadan Film er en Oplevelse, der atter og atter dukker op i ens Minde og taler sit stærke Sprog. Det er ikke ofte, vi faar Lejlighed til at se Film af den Slags.

Blandt Filmene fra de sidste Aar rager især to op, højt over de andre.

I „Cavalcade“ saa man, hvordan et historisk Stof kunde levendegøres. Det var Englands Historie gennem de sidste 30 Aar, der fremstilledes oplevet i en Familie. Det blev derfor ikke bare en Række Begivenheder, løst hægtet paa hinanden, men det, at Familiens Medlemmer oplevede dem, prægedes af dem, knustes eller hærdedes af dem, gjorde det levende indlysende for Tilskuerne, at Historie er Liv, hvori vi har vor Del med Ansvarets paa en Gang tyngende og op-højende Kraft.

Man fik i denne Film maaske det mest gribende Stykke Krigsfilm, der endnu er set. Det var ikke en Ophobning af Rædsler, som andre Krigsfilm har søgt at overgaa hinanden i, og som vi Mennesker efterhaanden — uhyggeligt kan man sige — sløves af. Man saa de engelske Soldater marchere frem Geled efter Geled, frem mod Tilskuerne, stærke, syngende unge Mænd. Foran i Billedet segnede, faldt, styrtede de, Mand efter Mand. Aarstallene skiftede 1914 — 1915 — 1916 — 1917, men Marchen blev ved. Uniformerne ændredes, Staalhjemene indførtes, men ogsaa Ansigterne forandredes, blev haardere, magrere, mere og mere bitre og sammenbidte. Sangen var nu en krampagtig, fortvivlet Anstrengelse for at kunne holde sammen og kunne holde ud. I al sin Enkelthed sagde det Stykke af Filmen mere om, hvad Krigen var og betød, end de Bjerger af Litteratur og Film, der er kommet om dette Emne. Det var et Indtryk, man fik, som ikke saa let viskes bort igen. —

Hvad Film kan naa op til — fjernt fra Teater og alskens Godtkøbseffekter — fik man Lejlighed til at se i den franske Film „La Maternelle“, hvor Hovedparten af de optrædende var Smaabørn i et Børnehjem, taget som de gik og stod, prægede, saa det uafrysteligt greb en helt ind til Marven, af den Fattigdom, Nød og Ondskab, de voksede op i. Og blandt disse Børn gik saa den unge Pige Rose, helt ude af Stil med de sædvanlige Filmsstjerner, men, som man lærte hende at kende, med en *indre* Skønhed, der fik en til kun at se og føle den. Med et Hjerte, der følte al den legemlige og sjæle-

lige Nød, disse smaa led, og medoplevede den, saa det ikke vilde være til at bære, om hun ikke tillige havde haft den store Menneskeforstaaelse, der ogsaa kan finde Lysglimt i Dagliglivets Graavejr, og først og fremmest den Kærlighed, der med sin Varme kan kalde det glade Smil frem i den mest forkuede lille Barnesjæl og i Børnene selv rejse et Værn mod den Kulde, der ellers vilde forkrøble deres Liv. — Mon nogen, mens de saa denne Film, tænkte paa, at de sad i et Biograf-teater!

Film af denne Art, virkelig kunstneriske Film, er imidlertid kun en lille Brøddel af hele Produktionen. Det store Behov gør Tilvirkningen af Film til fabrikmæssig Masseproduktion, hvor al Kunst forsvinder. Humør bliver til Fald-paa-Enden-Komik, Kærlighed bliver til Sentimentalitet eller Erotik. De kunstneriske Virkemidler ødelægges ved forjasket Genta-gelse. Alt overdrives og forfladiges.

Og rejser der sig saa af og til Protest mod denne Misbrug af kunstneriske Muligheder, saa løfter der sig et enstemmigt Raab fra Producenter, Udlejere og Biografdirektører: „Det er Publikums Skyld, Publikum *vil* have det saadan!“ En Biografdirektør udtalte forleden, at skulde Biograferne kun fremvise kunstneriske Film, saa maatte man kræve en Lov, der tvangsindlagde Publikum, ellers vilde Biograf-teatrene staa gabtomme.

Film som den russiske „Moderen“, den tyske „Kammerater“, den franske „Leve Friheden“, for blot at nævne enkelte af de gode indførte Film, hver især baaret af sin klare Idé, glimrende spillet og optaget, gik kun kort Tid og bragte Tab for de Folk, der havde med dem at gøre. Derimod er der næsten ingen Grænser for, hvor slet et Lystspil kan være og alligevel trække Publikum — især hvis det er dansk. Og her er det ikke bare Sproget, der gør det, for den danske Film „Kirke og Orgel“, der viste noget af den bedste Skuespilkunst, der er set paa det hvide Læred, den gik heller ikke.

Det uhyggelige er, at Filmens Folk synes at have Ret i deres Anklage. Det ene gode Stykke efter det andet bliver Underskudsforretning, mens noget gyseligt Juks faar Folk til at *strømme* til.

Hvori ligger det?

Er Filmen ikke en Kunststart, der har Betingelser for at være saa ligetil, at den ikke som andre Kunstarter behøver at kræve et skolet Publikum? Kunde man ikke tænke sig en kunstnerisk Film, der umiddelbart kunde gribe det store Publikum og faa det i Tale?

Jo, men Sagen er: Vi har *ikke* et saadan ufordærvet Publikum. Det er systematisk blevet ødelagt af fabriksmæssig Surrogatkunst paa alle Kunstens Omraader, og ikke mindst paa Filmens.

Vi har da en Filmscensur, vil nogen sige. Ja, men dens Opgave er ikke at opdrage den kunstneriske Smag. Den forbyder eller beskærer blot de allermest uhyggelige eller stærkest virkende Film eller forsyner dem med Etiketten „Forbudt for Børn“. — Nej, de Film, der i daglig Tale benævnes som ganske harmløse og uskadelige, det er netop dem, der er de mest skadelige i kunstnerisk Henseende. Det er med dem som med Romanmakværk, de giver sig ud for at fremstille Mennesker og Menneskeliv, men ved deres Overfladiskhed og Forlorenhed forplumrer de Sind og Tanker, sløver Evnen til at se og føle paa ægte og oprindeligt Maade. De faar Mennesker til at tro, at Livet er den overfladiske Voksfigurtilværelse, de fremstiller, og ikke noget ganske anderledes vanskeligt, mærkeligt og rigt, som det i Grunden er.

Og saa maa det jo indrømmes, at Kunst — ogsaa Filmens — bedst fattes og bedst formaar at gribe, naar man er klar over, at det ikke er bare Tidsfordriv, men noget, der kræver et aandeligt Arbejde, en vis Anstrengelse for at gribe de kunstneriske Værdier og tilegne sig dem. —

Hvilken Synsvinkel man end ser det under, bliver man klar over, at der ligger en mægtig Opgave for Ungdommen og for dem, der har med Ungdom at gøre.

Det er intet mindre end Opdragelse, der skal til, kunstnerisk Opdragelse, for at de Kunstværdier, der er i Film, kan blive fundet og forstaaet af Folket. — Ved en Diskussion om Biografteaternævsnets udtalte en af Deltagerne, at 90 pCt. af Filmene, der forevises i vore Biografteatre, er og maa være Forlystelsesfilm. Det, det gælder om, sagde han, er at etablere

Mulighed for, at de 10 pCt. gode, kunstneriske Film kan komme frem og blive set. — Forholdet mellem de to Procenttal forekommer temmelig pessimistisk, men hvordan det end forholder sig — skal de unge lære at finde de kunstneriske Værdier i Film, maa de lære at vælge og vrage, inden de bestemmer sig for en Biograftur. Først og fremmest lære, at der skal træffes Bestemmelse om, hvorvidt man den Aften, man gaar i Biografen, blot ønsker at faa Tiden til at gaa med en Slags Gøgl, eller om man vil prøve at faa en Kunstnydelse, der kan give Tanker og Oplevelser. Og har man saa bestemt sig for det sidste, saa maa man have en vis Sikkerhed for, at det Stykke, man gaar hen og ser, ikke viser sig at være netop det, man vilde undgaa.

Her kan Ungdomsarbejderen, Læreren, Lederen eller hvad han nu er, træde hjælpende til. Meget faa er klar over, i hvor høj Grad der ligger en Opgave her. Man tænker jo sjældent paa at gennemgaa Skuespilteatrenes Repertoire med de unge, man har med at gøre. Dertil er det for faa af dem, der vil eller kan ofre en Aften paa det. Ganske anderledes med Biograferne. Her har de unge haardt Brug for Hjælp og Vejledning, hvis de først har faaet en Anelse om, at det ikke er ligegyldigt, hvad de ser, og de ikke bare ønsker grinagtigt Tidsfordriv.

Ungdomsarbejderen kan ikke blot hjælpe med at udpege et godt Stykke. Han kan eller bør kunne hjælpe endnu mere, idet han med nogle faa Ord kan sige lidt om Stykkets Handling, om dets Idé og kunstneriske Enkeltheder. En rigtig Indstilling paa Forhaand hos Tilskuerne kan hjælpe dem til at faa rigtig fat i Stykkets Idé og finde Værdierne. En Film som f. Eks. René Claires „Leve Friheden“ rummer mange fint antydede Enkeltheder og Billeder, hvis rigtige Betydning først gaar op for en, naar de opfattes symbolsk som Udtryk for et socialt Forhold og ikke blot som Led i en bestemt Handling. — Alt dette kan en rigtig Forhaandsindstilling give eller i hvert Fald lette Forstaelsen af.

Nu er det jo klart, at Folk, der staar i et Ungdomsarbejde af en eller anden Slags, ikke kan være inde i alt, hvad

der spilles i Biograferne, saa de har Førstehaandsviden og egne Erfaringer at støtte sig til i alle de enkelte Tilfælde.

Men her kommer saa næste hjælpende Led — og et af de allervigtigste: Pressens Kritik. Det siger sig selv, at det har den støste Betydning, om den kunstnerisk interesserede Biografgænger straks efter et nyt Stykkes Fremkomst kan faa klar og paalidelig Besked om, i hvilken Klasse han skal regne dette Stykke. Om det hører til de fabrikmæssige, eller om der ligger en Kunstvilje bag det.

Igennem lange Tider har Pressens Filmskritik ikke været andet end en Form for Tekstannonce. Lige saa fabrikmæssig som Størstedelen af Filmene er, lige saa vanemæssigt stereotype var Avisernes Bemærkninger derom, de samme fladslidte rosende Udtalelser — hvad det saa end var, der fremførtes.

De senere Aar har her vist en Forandring, en begyndende Forbedring. Ikke blot har man Indtryk af, at en Del af Filmsanmelderne faktisk har *set* de Stykker, de anmelder, men man sporer ogsaa stigende Forstaaelse for, hvad Filmens særlige Virkemidler er, og hvordan de skal bedømmes. I stadig større Dele af Pressen synes det, som om dens Folk begynder at forstaa, hvor vigtig denne Del af dens Opgave som Vejledere for Publikum er. Men der er endnu langt igen, før man kan betragte Avisernes Films anmeldelser som fuldt paalidelig Vejledning.

— Men der er ogsaa andre Veje at gaa for at vække Sansen og Forstaaelsen for ægte Filmskunst. De mange Ungdomsorganisationer, der har kulturel Oplysning til Formaal, maa tage ogsaa dette Arbejde op. Ved de mange Fester og Møder, der holdes rundt om i Foreningerne Landet over, tager man alt for tidt til Takke med Godtkøbsunderholdning af den ene eller anden Art. Kunde man ikke i en saadan Forening af og til sikre sig en virkelig god Film, leje den og faa den fremvist, maaske ledsaget af en kort trykt eller mundtlig Redegørelse for Filmens Idé og kunstneriske Værdier?

I Forstaaelse af denne Opgave har Arbejdernes Oplysningsforbund inden for sine Rammer taget hele dette Arbejde

op og simpelthen oprettet sin egen Filmscentral. I et Forord til Kataloget hedder det:

„Filmen er blevet en Samfundsmagt, en mægtig Formidler af aandelig Paavirkning, et Redskab til Beherskelse af Menneskehjerner, en Retleder eller Vildfører for Folkemasser. Det er en Misforstaaelse at anse Filmen blot som et Forlystelsesmiddel, et uskyldigt Tidsfordriv. Det hvide Lærred er en Tribune, og den er rejst i hver af Storbyens Kvarterer som i den mest afsides Flække. De Idéer, den Samfundsopfattelse, som de fleste Film gør sig til Talsmand for, vil umærkeligt afsætte deres Spor i Sind og Tankegang hos Tilskuerne. Og det Indtryk, som Filmens Billedsprog efterlader sig, gaar dybere end Pressens, end Bøgernes, end Teatrenes, end Radioens. Filmen er en Stormagt; den kan være med os, og den kan være mod os. — Det maa være vor Opgave at skaffe gode sociale Film Udbredelse inden for Arbejderorganisationerne. — Ved vore Fester, hvor man ofte har ladet sig nøje med forskellig Underholdning af lavere Rang, vil et Program med en fremragende Film kunne løfte Aftenen op til at blive en uforglemmelig Begivenhed.“ —

Ud fra disse Synspunkter har Filmscentralen derfor købt over en Snes Film, som Foreningerne ud over Landet, der samarbejder med Arbejdernes Oplysningsforbund, saa for en billig Pris kan leje. Jeg nævner enkelte af disse Film, for at man kan forstaa, hvilken Kvalitet det drejer sig om: „Den blaa Ekspres“, „Dragen vaagner“, „Moderen“, „Safari“, „Bukserne“, „Kammerater“, „Arbejdende Afrika“, „Vejen til Livet“ og „Leve Friheden“. Som man ser: nogle af de allerbedste Film, der i de senere Aar er kommet frem. Desuden er der saa en Del rene Propagandafilm.

I Aaret 1932—33 var fra denne Central 19 Film ialt udlejet 353 Gange. Hver Film ledsages af et trykt Program, der kort og klart redegør for Handlingen og Forstaaelsen af dens Idé. Det hedder i Aarsberetningen særdeles lærerigt: „Det viser sig, at Film, der bliver Fiaskoer i de offentlige Billedteatre, fordi deres Publikum smag nu engang er ødelagt, ikke sjældent er glimrende Træffere, naar de fremføres

i vore Foreninger, hvor Niveauet er et andet, og hvor man venter andet end Pjank og Benspjæt af en Film.“ —

Filmscentralens Valg af Film kan selvfølgelig diskuteres. En ret stærk social Ensidighed gør sig gældende, men at Hovedparten af de indkøbte Film er af høj kunstnerisk Kvalitet, er hævet over enhver Diskussion.

Jeg er gaaet saa udførligt ind paa dette, fordi vi her har en Oplysningsorganisation, der maaltbevidst har taget Arbejdet med Filmen op og gjort sine Erfaringer.

Det er jo imidlertid ikke *alle* unge, der er saa heldige at have en saa stor Organisation i Ryggen. De fleste er, hvis de vil se Film, henvist til vore Biografteatre med deres meget brogede og blandede Programmer.

Men des mere betydningsfuldt er det, at den nye Biografteaterlov i saa vid Udstrækning som muligt søger at bane Vejen og holde den aaben for Kulturfilmene. Det hedder i § 6: „Det paahviler Bevillingshaveren ved Valg af Film at drage Omsorg for, at de kulturelt og kunstnerisk mest værdifulde Film forevises“. Og i § 8: „Justitsministeren kan bestemme, at en Del af Forevisningstiden i Biograferne *skal* anvendes til Forevisning af danske Film eller af udenlandske Film, der tjener til Oplysningens Fremme“. En lang Række andre Bestemmelser tilsigter at dæmme op for den kapitalstærke udenlandske Filmsproduktions Indflydelse paa danske Biografers Programvalg.

Alt dette er jo saare godt. Men saa gælder det jo rigtignok om, at der saa ogsaa *fremkommer* tilstrækkelig mange gode, kunstneriske Film — og at Folk vil *se* dem.

Denne Bekymring gælder i første Række vor hjemlige Filmsproduktion.

I Almindelighed kan man vist sige, at Folk er velvilligt indstillet over for danske Film. Men de maa ikke kræve for store Forudsætninger, ikke forudsætte en historisk Sans og Viden, som Nutidens Ungdom ikke er overbelastet med, eller romantiske Følelser, som Nutidens Ungdom heller ikke er udstyret med i nævneværdig Grad.

Men der ligger jo i vor egen begivenhedsrige Tid Stof i Massevis, dramatisk Stof, der blot venter paa et godt Manu-

skript. Hvorfor man, naar man endelig prøver at lave en alvorlig Nutidsfilm, tager sin Tilflugt til Natklubmilieuet, som i Filmen „Tango“, er en Gaade. Tænk, hvad en Film med Emner som „Pelle Erobreren“ eller „Ditte Menneskebarn“ kunde betyde for Ungdommen! Eller en Film om den danske Bonde i Retning af Olesen-Løkkens Roman „Niels Hald“. Ikke mindst i Dag, hvor det mere end nogensinde gælder om at føre By og Land ind i et Samarbejde med Forstaaelse af hinandens Arbejdskaar og Vanskeligheder, vilde Film af den Slags være af største Betydning.

Med en Handling, der griber ind midt i Nutidens Begivenheder, spillet af de bedste danske Skuepilkkræfter, vilde disse Film være sikre paa at faa Tag i Ungdommen, fik man blot et godt Manuskript og en god Instruktion. —

Hvis man saadan med Alvor og Forstaaelse arbejdede fra begge Sider: fra Produktionens og fra det kunstinteresserede Publikums, saa maatte Maalet: Kunsten til Ungdommen, Kunsten til Folket, kunne naas — ogsaa paa Filmens Omraade.

ERIK B. NISSEN.

ET PAR ORD ANGAAENDE NORDISK SAMARBEJDE.

DE HISTORISKE OMVÆLTNINGER, vi siden Verdenskrigens Begyndelse har været Vidner til, har igen gjort Tanken om et nordisk Samarbejde aktuel.

Det forrige Aarhundredes Skandinavisme, hvis Program var Ønsket om og Virken for et Samarbejde mellem de nordiske Lande i politisk, økonomisk, kulturel Henseende, gik i sig selv igen uden at give store Resultater. I det 19. Aarhundrede var der vist ikke en Bevægelse her i Norden, hvortil der knyttedes større Forhaabninger end Skandinavismen, og vel heller ingen, der endte med et saa daarligt Resultat som den. Mange havde ventet sig noget stort af denne nordiske Samlingsbevægelse, og da der næsten intet positivt opnaaedes, blev Troen paa en Fremtid for den store og smukke Opgave, som Skandinavismen var og er, skrinlagt for flere Aartier.

Der er dem, der mener, at Bevægelsen i altfor høj Grad var en Studenterbevægelse, bestod af begejstrede Taler, navnlig Skaaltaler; man savnede som Helhed Folket. Forfatteren Aaron Meir Goldschmidt, der langtfra var Tilhænger af den, sagde, at Skandinavismens Træ var vandet med Punch. Meningen er jo tydelig nok. I hvert Fald blev Bevægelsen faktisk et stort Tilløb uden Spring.

De 3 Landes Befolkninger arbejdede ikke „paa lige Fod“, man havde mange Gange kun Øje for det politiske Felt i Bevægelsen, f. Eks. var man i Danmark tilbøjelig til at anstille den Betragtning, at Skandinavismen var en Bevægelse, hvis vigtigste Opgave var at skaffe Hjælp til Værn for Danmarks Sydgrænse; men et saadant Syn havde naturligt større Magt i Danmark end i Norge og Sverrig. Den politiske Strid

mellem disse 2 Lande, Nordmændenes Kamp for at faa deres eget Flag og eget Konsulatvæsen, deres Kamp for at faa Unionen brudt mellem de to Lande skabte ogsaa nationale Særinteresser til Skade for Skandinavismens Trivsel.

Da Norge blev skilt fra Sverrig i 1905, var den eneste betydelige Hindring for et harmonisk Samarbejde, den eneste Hæmning for, at Danmark, Norge og Sverrig kunde arbejde paa et politisk, økonomisk og ikke mindst kulturelt Fællesskab, blevet ryddet af Vejen. Nu kunde man være mødt under lige Forhold; men nu var Bevægelsen ebbet ud.

Saa oplevede vi Verdenskrigen. Gamle Systemer væltedes over Ende, nye Idéer holdt deres Indtog. Gamle Idealer blev opgivet som uopnaaelige, nye Bevægelser opstod. For de nordiske Lande blev den første betydelige Virkning af Krigen en Genfødsel af den Tanke, at disse Lande skulde danne en Enhed, og det nordiske Samarbejde, som nu begyndte, man kan næsten sige officielt ved Trekongermødet i Malmø 1915, mødtes med megen Sympati fra de 3 Landes Befolkninger. Atter i 1917 mødtes de tre Konger, denne Gang i Oslo og sammen med deres Førsteministre, og Formaalet var som forrige Gang at sikre sig, at Norden blev holdt uden for Krigen.

I Aarene efter Verdenskrigen har der været afholdt mange andre Møder af Deltagere fra Nordens Lande, Møder, som har været et virksomt Middel til Fremme af nordisk Fællesskabsfølelse og Samarbejde. Der har været afholdt Lægemøder, nationaløkonomiske Møder, Forhandlinger for Presse-mænd og Sammenkomster for nordiske Forfattere; foran mig har jeg liggende „Folkeskolen for den 11. Oktbr. 1934, hvori der findes Referat af det 9. Møde i Nordisk Samarbejde. Styrelsen for Norges Lærerslag, Centralstyrelsen for Sverrigs allmänna Folkskolläraryörening og Hovedbestyrelsen for Danmarks Lærereforening har deltaget. Saadanne Møder bidrager til et rigere Samarbejde, og det, Deltagerne lærer af hinanden, har stor kulturel Betydning, ikke mindst i en Tid, hvor meget er ude for en rivende Udvikling, og man finder nye Veje for mange Spørgsmaal.

Ny-Skandinavismen, der altsaa begyndte med en poli-

tisk Handling, der er efterfulgt af andre lige til Dags Dato, har efterhaanden bredt sig ud over adskillige Felter. Det betyder mere, at der er et aandeligt Fællesskab til Stede mellem Landenes Beboere, en gensidig Forstaaelse og Hensyntagen. Tilstedeværelsen af disse Ting er en Hovedbetingelse for Ny-Skandinavismens Fremtid og varige Betydning. Her har de mange Højskoler, som findes i Skandinavien, givet deres store Bidrag ved at være med til at skabe en nordisk Fællesskabsfølelse, og det, at Bevægelsen er en Folkesag og ikke „baare (bare, kun) now'i, de sto'er og bræger om dær'øwer i Tjøbenhawn“, som jeg har hørt en Vendelbo sige det, er af den største Betydning. Den Bevægelse, der bliver baaret af Folket, er af størst Værdi og har den største Fremtid.

Hvor langt er vi saa naaet „ad den nordiske Vej“? Det kan vi maaske faa et Indtryk af ved at læse følgende Udtalelse af den svenske Udenrigsminister, som ved det nordiske Ministermøde i Aar i Stockholm angaaende denne Sag bl. a. sagde: „Vi vil ikke rode vort Land ind i en konturløs og romantisk Nordisme. Vi er og forbliver Danskere, Finner, Nordmænd og Svenskere. Men vi føler os hjemme i den større Verden, som Norden er. Jeg har ikke Følelsen af, at jeg henvender mig til fremmede Landes Repræsentanter. — Uvist er det, hvor langt vi naar, men vi vil prøve os frem fra denne Begyndelse.“

Der er altsaa igen Livskraft i de nordiske Tanker. Det er, ligesom det nordiske ligger i Luften. Atter og atter bliver der slaaet til Lyd for Betimeligheden og Nødvendigheden af et mere intimt nordisk Samarbejde i disse Aar, hvor Landene lukker sig for hinanden. En svensk Socialdemokrat har endog talt om Fordelene ved et nordisk Forsvarsforbund, nu da Diktaturernes Vilkaarlighed og Uberegnelighed er en stadig Fare, og Nordens Frihed trues af Bander fra Syd og Øst. Ja, paa Mødet i Sommer paa Skamlingsbanke krævede den svenske Taler Lauritz Weibull en snarlig Virkeliggørelse af Nordens forenede Stater. Men det er ikke Udtalelser eller det, at Fagfolk kommer sammen og drøfter fælles Interesser, der alene giver denne Ny-Skandinavisme, som nu uimodsigeligt er i sin Vorden, varig Fremtid. Det betyder mere, at alle

vi andre er med i Bevægelsen, og vi tror paa, at den bliver andet og mere end smukke Talemaader, fordi der nu er og stadig bliver gjort Tilstræbelser for et mere dybtgaaende aandeligt Fællesskab, og Nationerne kommer hinanden nærmere ved det end ved at lade de store Linier i Handelslivet og i Udenrigspolitik blive parallelt løbende.

OSKAR HANSEN.

AARET, DER SVANDT.

(BREV TIL „GAMLE“ ANTVORSKOV-ELEVER).

DENNE Beretning henvender sig, som Undertitlen siger, til tidligere Elever her fra Skolen. For dem er den skrevet. Og de vil nok læse den. Hvis andre giver sig i Lag med Læsningen, er det paa eget Ansvar, havde jeg nær sagt.

BEGYNDER jeg da mit Brev. Tager fat, hvor jeg slap sidste Aar. Den 3. November mødte 116 af de 120 indmeldte Elever. Enkelte kom paa Grund af visse Hindringer først senere, en kom slet ikke, men snart var vi godt i Arbejde med de 119.

NU ER DET vist saaledes, at alle Højskoler begynder deres Vinterkursus den 3. November. Da er Efteraarsarbejdet for en væsentlig Del til Side, og 1. November er paa Landet Skiftetid. Det er altsaa praktisk at begynde den 3. November. Og godt er det, at en saadan Dato staar fast, saa enhver véd Besked om Tiden.

Ikke altid har Højskolerne begyndt deres Vinterskole den 3. November. Og ikke altid har alle Højskoler begyndt paa samme Dag. Jeg sad forleden Dag og bladede i nogle Aargange af Sofus Høgsbros: „Dansk Folketidende“, Aargangene 1868 og 1869, og mine Øjne faldt da ogsaa paa nogle Højskolekundgørelser. Og jeg saa da, at Højskolerne den Gang begyndte deres Vinterkursus paa højst forskellig Tid. Og mange Steder varede Vinterkursus'et 6 Maaneder, ikke som nu 5 Maaneder. I Vinding ved Vejle begyndte Hans Rosendal sin Vinterskole den 2. Oktober, paa Folkehøjskolen

i Askov agtes Undervisningen begyndt, som det hedder i Kundgørelsen, den 4. Oktober, den 8. Oktober aabner Frede Bojsen i Rødkilde sine Døre for de unge Karle, Vallekilde og Vesterskerninge tager fat den 15. Oktober; Vejstrup først den 2. November,*) og Hindholm saa langt henne i Maaneden som den 8. Altsaa højest forskellige Begyndelsestider. Nu begynder alle Skoler samme Dag. Og her er Ensrettetheden af det gode.

JEG BLADEDE videre i mine Aargange af „Dansk Folketidende“. Og standsede ved en Kundgørelse i Bindet for 1871. Men først dette: I 1866 begyndte Jens Nørregaard sin Højskolevirksomhed i Testrup. Han var som bekendt foruden meget andet udmærket ogsaa en ivrig Ordensmester. Og det har da højlig generet ham, at nogle Elever kom efter Skoletidens Begyndelse, og andre maaske rejste i Utide inden Skoletidens Slutning. Sandelig, han maatte se at faa Orden paa den Ting. Og staar der da i „Dansk Folketidende“ for 1. September 1871 følgende Kundgørelse, som her aftrykkes:

Testrup Højskole over Aarhus.

Winterhalvaaret begynder den 2den November. For at fremme længere Besøg paa Skolen, fastsættes Betalingen saaledes: 12 Rd. 3 Mk. om Maaneden, naar der bliver den hele Tid; — for 4 Maaneder 13 Rd. om Maaneden, og for kortere Tid 14 Rd. om Maaneden.

Jens Nørregaard.

Jeg kan ikke se, at andre Højskoler har brugt samme Fremgangsmaade. Men ved at tage højere Betaling for kortere Tid vilde Nørregaard prøve paa at dæmme op for denne Kommen og Rejsen i Utide.

Jeg véd ikke, i hvor stort Omfang dette fandt Sted før. Nu oplever vi meget sjældent, at en Elev ønsker at rejse, før

*) Det samme var Tilfældet med Folkehøjskolen paa Forløv Mark ved Slagelse. Om denne Skole findes der en lille Artikel andet Steds i dette Aarskrift.

Skolen slutter. Indkaldelse til Militærtjeneste, Dødsfald og andet mere kan naturligvis medføre, at en Elev maa afbryde sit Højskoleophold. Men Reglen er, at alle bliver til Skolens Slutning, hvis ikke tvingende Grunde nøder dem til at rejse. Og saadan skal det være, saa sandt som Skolens Arbejde er en Helhed.

Men jeg er nok kommen lidt paa Afveje fra mit Emne. Jeg maa ikke glemme, at det er Skoleaaret 1933—34, jeg skal skrive om.

DEN 10. NOVEMBER fejrede vi Skolens Fødselsdag, og det var dens 25-aarige. Jubilæet holdt vi jo af praktiske Grunde Sommeren 1933. Men selve Dagen kunde vi selvfølgelig ikke lade gaa festløs hen. Om Formiddagen fortalte jeg Eleverne Skolens Historie. Og om Aftenen samledes vi alle sammen med 80 indbudte Gæster til Middag i Gymnastiksalen. Her blev Dagen mindet i en lang Række Taler. Jeg lagde for, og senere talte Skolens lokale Tilsynsmand, Folketingsmand, Førstelærer Arnth Jensen, Redaktør Hans Jensen, Elevforeningens Formand, Arne Hansen, Th. Laursen, Bygmester Olsen m. fl.

I Dagens Anledning skænkede Elevforeningen et smukt Maleri, et Landskab malet af Troels Trier. Det pryder nu Vægpladsen bag Talerstolen i Foredragssalen.

I VINTERENS LØB gav vi Lokale til et Par Sammenkomster. Den 12. November samledes her ca. 40 Gymnastikledere for at faa yderligere Undervisning i at lede Børnegymnastik. Frk. Ingeborg Olsen og Kommunalærer Andreaesen talte og underviste.

En Sammenkomst af en hel anden Art fandt Sted her den 18. November. Den Dag holdt Friskolekredsene her paa Egnen deres aarlige Friskolemøde. Omtr. 150 Deltagere var mødt, og ogsaa vore Elever overværede Mødet. Dets Talere var Højskoleforstander Ernst Borup og Højskolelærer, Dr. Kjær. Efter Mødet samledes Deltagerne ved Kaffebordene, og forskellige Spørgsmaal drøftedes.

Vinterskolen 1933—34.

ALLEREDE inden Jul havde vi vor Sorøtur. Vi tog i Aar en hel Dag dertil. Den 6. December, smukt og mildt var Vejret. Allerede Kl. 9 tog vi hjemmefra. 50 havde Humør nok til at gaa den lange Vej (og 31 var ikke mere trætte, end at de ogsaa gik hjem, ialt dog 35 km), en Del cyklede, og nogle benyttede Rutebil. I Kirken holdt Graver Larsen Foredrag, vi besøgte Museet, vandrede i Akademihaven og havde en i alle Maader god Tur. Men naturligvis, Sorø er skønnest om Sommeren.

LIGE ind mod Jul havde vi vort Julemøde, Tirsdag den 20. December. Juletravlheden var vel begyndt, men der var dog omtr. 300 til vort Møde foruden vore Elever og Skolens nærmeste Kreds. Professor L. P. Larsen talte først, klart og dejligt. Derefter skulde Pastor Bjørnbak fra Randers have talt, men paa Grund af Sygdom maatte han Dagen i Forvejen sende Afbud. Jeg var da glad ved, at den nye Sønderup-Præst, H. J. Vedde, lovede at træde i den sygemeldtes Sted. Pastor Vedde holdt en Tale om Forventning.

SAA kom Julen, og alle vore Elever rejste til deres Hjem. Ja, en enkelt maatte tilbringe Julen paa Sygehuset i Slagelse. Statsbanerne gav i Aar for første Gang en betydelig Nedsættelse i Billetpriisen, naar 10 slog sig sammen og rejste i Følge. For adskillige af vore Elever langt borte fra gav dette en billigere Julehjemrejse. Forhaabentlig vil denne Ordning ogsaa være i Kraft i kommende Aar.

INDEN Eleverne kom tilbage efter Nytaar havde vi et fornøjeligt Stævne her. Landsdelingsførerforeningen holdt den 3. og 4. Januar sit Aarsmøde her. Omtr. 150 Repræsentanter var mødt, og alle Landets Amter var repræsenterede, naar undtages Ribe. Deltagerne var saa mange, at de nær havde skudt Væggene ud i vor Spisestue. Men det gik, og det gik fornøjeligt og kvikt, baade med Gymnastik og Forhandling. Det var Folk, der for manges Vedkommende kendte hverandre fra tidligere Møder, saa livlig Samtale og Munterhed var straks til Stede fra Mødets Begyndelse. Det

blev af Formanden indskærpet, at alt gik paa Klokkeslet, og at man havde at lyde, naar Klokken lød. Dette blev, hvad jeg godt kan lide, nøje overholdt, og alle befandt sig selvfølgelig vel derved.

Gamle Elever vil sikkert have Fornøjelse af at læse om, hvad der foregik. Jeg lader derfor først aftrykke nogle Linjer af den Omtale, som „Dansk Idræt“ bragte af Mødet:

„Mødet blev en Oplevelse for alle Deltagerne, en betydningsfuld Oplevelse, idet man var med i et Tidehvert, hvor noget gammelt sank i Graven, og noget nyt fremstod i Stedet.

Det var ogsaa et Tidehvert paa den Maade, at for første Gang efter den meningsløse Adskillelse i 1928 samledes der Repræsentanter for de to Organisationer: De danske Skytte-, Gynastik- og Idrætsforeninger og De danske Gymnastikforeninger. Her bøjede det skilte sig atter sammen, og man har Lov til at tro, at det er Begyndelsen til den Sammenslutning, som maa og bør komme igen — det ske snart! Tiden opfordrer mere til Samling end til Splittelse, og naar alt kommer til alt, er det, der skiller, ubetydeligt i Sammenligning med det, der samler.

Man saa det tydeligt ved Antvorskovmødet, at Deltagerne befandt sig udmærket i hverandres Selskab uden Hensyn til, hvilken Organisation man stod i. Førere, der før havde staaet stejlt overfor hverandre, sad fortroligt sammen. Man kunde fristes til at bruge Udtrykket, at Ulv og Lam græssede fredeligt ved hinandens Side.“

Og dernæst følgende Oversigt over Mødets Forløb, som „Sorø Amtstidende“ bragte:

„Delingsførerforeningens 2-Dages Landsmøde paa Antvorskov Højskole havde samlet over 150 Deltagere fra hele Landet. Blandt de indbudte Gæster saas Gymnastikinspektør, cand. teol. K. A. Knudsen og Folketingsmand Arnth Jensen.

Ved Kaffebordet bød Foreningens Formand, Mejeriejer Vald. Hansen, og Forstander Nørgaard Velkommen. Senere paa Eftermiddagen indledede Frk. Solvejg Bording en Forhandling om „Delingsførernes Opgave i Ungdomsarbejdet“. Frk. Bording understregede, at Delingsføreren skulde vogte sig for at blive Sognets urolige Aand, der altid drog de unge bort fra Hjemmet; jo mere Ungdomsarbejdet kunde knyttes til Hjemmet, og jo mere Hjemmene selv overtog Ungdomsarbejdet, des bedre var det.

I den derpaa følgende livlige Forhandling, der lededes af Forstander Nørgaard, deltog bl. a. Højskolelærer Killemoser, Seminarie-lærer Braa-Hansen, Gymnastiklærer Iversen, Haderslev, Lærer Bach, Gram, Lærer Skov, Haarlev, Mejeriejer Vald. Hansen, Frk. Jørgine Abildgaard og Uddeler Christensen, hvorefter Frk. Bording afsluttede.

Inden Aftensmaden indtoges, fik Deltagerne en rask Gymnastiktime i Gymnastiksalen, Kvinderne ledet af Kr. Krogshede, Mændene af Rs. Hansen, Ryslinge. Selv den snart 70-aarige Gymnastikinspektør Knudsen tog sin Tørn med blandt de unge Gymnaster.

Om Aftenen holdt Delingsførerforeningen sin Generalforsamling. Formanden, Mejeriejer Vald. Hansen, aflagde Beretning, og Forretningsføreren, Faurby Stengaard, fremlagde Regnskabet, der fremviste en Beholdning paa 2184 Kr.

Forhandlingen drejede sig navnlig om et Forslag, som Bestyrelsen havde stillet. Forslaget gaar ud paa, at Landsdelingsførerforeningen ophører med at være en virkende Forening og bliver hvilende, at der nedsættes et Udvalg til at administrere Foreningens Midler, og et Udvalg vælges til at ordne næste Aars Delingsførermøde. Dette Forslag har faaet udelt Tilslutning fra Bestyrelserne for „De danske Gymnastikforeninger“ og „De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger“. Forslaget affødte en lang Forhandling, der lededes af Lærer Skov. Bl. a. deltog Killelose, Hans Trier Hansen, Fru Børup, Smed Larsen, Skals, Rs. Hansen, Valdemar Hansen og Læge Munk, Vandel, i Forhandlingen. Fra mange Sider fremhævedes det, at Forslagets Vedtagelse kunde virke til Samling af alle, der arbejder for Ungdommens legemlige Uddannelse. Ved Forhandlingens Slutning nedsattes det foreslaede Udvalg, det „sovende“ Udvalg, der skal administrere Foreningens Midler. Det kom til at bestaa af følgende: Kr. Killelose, Valdemar Hansen, Fru Børup, Rs. Hansen og Fiskeriejer Bent Andersen. Udvalget til at ordne næste Aars Delingsførermøde nedsættes paa Mødets sidste Dag.

Aftenen sluttede med et livligt Foredrag af Lærer Harald Grønberg om Sang og Indøvelse af navnlig nyere Melodier.

Mødet fortsattes og afsluttedes den 4. Januar. Formanden for „De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger“, Oberst Parkov, overværede en Del af Mødet og blev budt velkommen af Mejeriejer Vald. Hansen. Ogsaa Formanden for „De danske Gymnastikforeninger“, Skolebestyrer Skrifer, var til Stede ved Mødet.

Formiddagens Forhandling om fremtidige Landsdelingsførermøder indlededes af Formanden, Mejeriejer Hansen. Han foreslog i sin Indledning, at man søgte at samle saa mange Deltagere som muligt til kommende Møder. Muligt burde saa Møderne holdes om Sommeren og forme sig som Lejrstævner af flere Dages Varighed. Til disse Stævner kunde man saa indbyde Repræsentanter for Ungdomsforeninger, Husflidsforeninger, for Aftenskolearbejdet o. fl. Gymnastik og Idræt skulde have sin Plads ved Stævnerne, og der kunde forhandles om det fælles Arbejde for dansk Ungdom.

Forhandlingen blev baade langvarig og livlig. Blandt Talerne nævner vi Frk. Abildgaard, Krogshede, Lærer Jørgen Andersen, Engsvang, Gammelgaard, Rønde, S. Lauridsen, Hadsten, Skrifer, Arnth

Jensen, Killelose, Hans Trier Hansen, Frk. Bording o. fl. Det oplystes under Forhandlingen, at baade „De danske Gymnastikforeninger“ og „De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger“ var villige til at støtte disse Lejrstævner økonomisk. Og enstemmigt gav Forsamlingen sin Tilslutning til Planen. Ved skriftlig Afstemning valgtes et 5 Mands Udvalg til at ordne næste Aars Stævne. Følgende fem blev valgt: Mejeriejer Vald. Hansen, Ousted, Seminarielærer Braa-Hansen, Haderslev, Fru Børup, Kolt, Kr. Krogshede, Ollerup, og S. Lauridsen, Hadsten.

Efter den lange Forhandling samledes man i Gymnastiksalen; Frk. Abildgaard ledede det kvindelige Hold, Gunnar Tvedegaard det mandlige.

Om Eftermiddagen indledede Kr. Krogshede en Forhandling om Fri Idræt. Formaålet med Boldspil, Svømning og anden Idræt maatte være det samme som for Gymnastikken: en god, glad og dygtig Ungdom. Ogsaa efter dette Foredrag fulgte en lang Forhandling. I denne deltog bl. a. Uddeler Christensen, Lærer Jørgen Andersen, Gymnastiklærer Gammelgaard, Højskolelærer Dømmestrup og Skolebestyrer Skriver.

Mødets sidste Foredrag holdtes af Forstander Nørgaard, der ud fra Billedet af den romerske Gud Janus, der fremstilles med to Hoveder, et, der ser tilbage, og et, der skuer fremad, talte om Begivenheder i det svundne Aar og Haabet om, hvad det nye Aar vil bringe.

Ved Middagen Kl. 5 fandt Mødet sin Afslutning. Mejeriejer Hansen bragte en Tak til Deltagerne og til Forstander Nørgaard og Frue for Gæstfrihed. Endvidere blev der talt af Forstander Nørgaard, Skolebestyrer Skriver, Seminarielærer Braa-Hansen, Højskolelærer Killelose, Folketingsmand Arnth Jensen, Gymnastikinspektør K. A. Knudsen o. fl. Navnlig den sidste var Genstand for megen Hyldest. Det er i Aar 50 Aar siden, at han valgte Arbejdet for Gymnastik som sin Livsgerning. Han fuldførte sit teologiske Studium, men uddannede sig dernæst til Gymnastikleder. Og han har i høj Grad præget det gymnastiske Arbejdes stærke Udvikling her hjemme.

Afslutningen fik tillige sit Præg af, at mange sønderjydske Delingsførere deltog i Mødet. Der blev slaaet til Lyd for et kraftigt Arbejde for „Det unge Grænseværn“, og mange af Deltagerne indmeldte sig som Medlemmer.

Med Aftentogene rejste de fleste. Mødet var Landsdelingsførerforeningens hidtil stærkest besøgte. Det var et Møde, der sikkert gav Deltagerne øget Lyst til deres Arbejde.“

MEN tilbage til vort eget, som denne Oversigt dog især skulde bringe Bud om.

Kort Tid efter Arbejdets Begyndelse efter Nytaar afbrødes Skolegangen behageligt af vort Vinterelevmøde. Det

holdtes den 17. Januar, og trods skrækkeligt Regnvejr vovede alligevel ca. 100 „gamle“ at gæste os den Dag. Fra alle Egne af Sjælland kom de, enkelte fra Fyn.

Under Oskar Hansens Ledelse spillede vort Elevorkester (som vi i Vinterens Løb havde megen Glæde af) nogle Musiknumre, og jeg holdt et Foredrag om Mejeriforpagter

Oskar Hansen og hans Orkester.

Burchardi, som paa min Barndomsegn, Kalundborgegnen, indtog en ledende Stilling inden for den grundtvigske Bevægelse, Holsteneren Burchardi, der blev helt grebet af dansk Aandsliv. Hans Valgsprog var: „Vær glad! Naar du ligger i din Seng om Aftenen, saa tak! Naar du møder nogen, som trænger, saa giv!“

Efter Foredraget kom Aftensmaden paa Bordet, og derefter læste Lærere og Lærerinder under megen Opmærksomhed Lærer Demuths nationale og aktuelle Skuespil „Høsten“. Vi fik alle et stærkt Indtryk af Stillingen i Grænseegnene og Opgaverne, vort Folk har der.

DEN normale Skoledag med dens Arbejde og Glæde, dens Munterhed og Kammeratskab, den er Hovedsagen, den er Skoleopholdets væsentlige Indhold. Men engang imellem

kan det jo nok virke forfriskende at faa lidt Blæst og Indtryk ude fra. En Del af vore Elever var fra deres Hjemegn noget optaget af Bevægelsen: Jord — Arbejde — Kapital (J. A. K.) og spurgte mig, om vi ikke kunde faa noget at høre om den Bevægelse. Jeg indbød da Gaardejer P. Madsen, Taulegaard, som er en af Bevægelsens Forkæmpere, navnlig her paa Sjælland, til at fortælle os noget om Sagen, og jeg bad Redaktør, cand. jur. Wald. Petersen om at komme til Stede og tage Ordet. Mødet fandt Sted den 22. Januar om Aftenen. Først talte P. Madsen, og Redaktør Wald. Petersen fremsatte en Række Indvendinger. Ved et afsluttende Kaffebord fortsattes Forhandlingen.

NOGLE DAGE senere talte Pastor R. Lidegaard, der deltog i Liselundmødet, om de jyske Tatere, og som sædvanligt besøgte Forfatteren Olaf Andersen os og holdt Foredrag for Eleverne, i Aar om Hjemstavnsfølelse, med smukke Lysbilleder som Hjælpe middel. Som tidligere havde vi ogsaa i Aar Besøg af Forstander Kristensen, Sydsjællands Landbrugsskole. Foredraget handlede om Landbrugets Stilling i Øjeblikket.

VI HAVDE ogsaa Lejlighed til at høre adskilligt i Slagelse. Jeg kan i denne Sammenhæng, hvor jeg taler om at høre, vel ogsaa nævne, at vi før Jul overværede Opførelsen af „Svend Dyrings Hus“ paa Teatret, men ellers tænker jeg jo mere paa Foredrag, vi havde Adgang til at høre. Før Jul deltog vi alle i et stort Møde, hvor to unge, gæve Alsinger, Husmand Chr. Nielsen, Vollerup, og Gaardejer Ernst Christensen, Asserballe, talte om „Det unge Grænseværn“. De gav os i deres Taler et stærkt Indtryk af, at der i Grænsekampen ogsaa kaldes paa de unge i det gamle Land, som vi siger.

Ved det offentlige Liselundmøde den 28. Januar hørte vi ingen ringere end den gamle Fører, fh. Minister H. P. Hanssen, der synes forynget af den Kamp, der nu har rejst sig. Ogsaa Professor L. P. Larsen talte ved dette Møde.

Den 13. Februar holdt Slagelseegnens Landboforening

Paa Besøg i „Sorø Amtstidende“s Trykkeri.

Møde med Indenrigsminister Dahlgaard og Folketingsmand Duborg som Talere. Ogsaa dette Møde deltog vi i. Og ved „Sorø Amtstidende“s Husmandsmøde den 10. Marts hørte vi Højskoleforstander Arthur Petersen, der talte om Dagliglivets Religiositet, og Læge, Fru Dalmark, hvis Emne var: „Hvorledes skal jeg holde mig ung?“ Senere læste Johan Skjoldborg Udtog af egne Værker. Det var rart at se den graaende Digter, men han skriver bedre end han læser.

EFTER denne lille Udflugt til det fremmede vender jeg igen tilbage til den hjemlige Arne.

Den 10. Februar havde vi, som vi plejer, en festlig Sammenkomst for at mindes Afstemningsdagen i Nordslesvig 1920. Th. Laursen og jeg talte. Den 17. Marts — jeg kan ikke huske Grunden til, at det blev saa sent paa Vinteren — havde vi vort sædvanlige Vintergilde med Dans. 90 Damer var indbudt og kom. Allerede Kl. 5 begyndte vi — saa kan man slutte i sømmelig god Tid — spiste til Middag i Gymnastiksalen, derefter Koncert, som Oskar Hansen og hans flinke Musikere var Mestre for, og saa — endelig, sagde maaske nogle — begyndte Dansen. Klokken var da syv, og Klokken tolv var Festen forbi.

I TIDSFØLGE kommer disse Tildragelser ikke, men det faar saa være. Den 3. Marts drog Nissen med Hansen som Souschef (paa Dansk: Næstkommanderende) til København med 80 Elever, hvoraf mange ikke før havde set den store Stad. De saa vel ikke paa én Dag alt, hvad der er værd at se. Er det ikke med København som med Rom: har man været der én Dag, synes man, at man har set meget, efter otte Dages Ophold forstaar man, at det vil tage Aar at se det hele, og efter et Aars Ophold er man klar over, at man kunde tilbringe alle sine Dage i Byen og dog ikke blive færdig med den?

Senere paa Maaneden indbød Konsulent Martin Olsen og hans Frue os til et Besøg paa hans Hjemegn ved Tjustrup Sø for at se og beundre de gode Besætninger, som dér staar paa Stald. Langt den største Part cyklede, vi andre tyede

til Rutebiler. Vi besøgte Gaarde i Eskildstrup og Vindstrup og samledes til sidst i Konsulentens Fødehjem, hos Gaardejer, Landbrugskandidat H. C. Olsen. Her bød vore Indbydere og Stedets Værtsfolk os paa en saare velkommen Kop Kaffe. Pøsregn var det under en stor Del af Turen. Men Humøret holdt alligevel.

SAA nærmede vi os Foraaret. Det kom tidligt og mildt. Og nu kan jeg ikke lade være med at fortælle, at vi allerede den 20 Marts lagde tidlige Kartoffler i vor Have. Jeg var — sammen med Gartneren — ikke lidt stolt derover. Og denne vel ikke helt klædelige Stolthedfølelse holdt sig og naaede sin Højde, da vi allerede en af de allersidste Dage af Maj kunde byde paa nye Kartoffler ved Middagsbordet. Den samme Følelse har altsaa ogsaa — trods min Pens Modstand — faaet mig til at nedskrive dette.

MEN det brydende Foraar fik os ogsaa til at tænke paa, at vi snart skulde skilles.

Den 25. Marts havde vi Besøg af ca. 100 af vore Elevers Forældre, de fleste selvfølgelig fra Sjælland, Møen, Falster og Lolland, men ogsaa nogle fra Fyn og Jylland. Olav Nielsen ledede begge Gymnastikhold, og det var fornøjeligt at se det gode Resultat af Vinterens Arbejde. Senere samledes vi til Middag i Gymnastiksalen. Jeg sagde et Par Ord, og senere blev der talt af Gaardejer Chr. Andersen, Vindinge, Gaardejer Nøhr, Tiendegaarden, Gaardejer Karl Jensen, Valensved, og Bygmester Olsen. Med Kaffe, Sang og Musik sluttede Aftenens Samvær.

Paasken kom tidligt i Aar. Allerede den 28. Marts havde vi den sidste Skoledag. Aftenen forud samledes vi med vore Elever til Afslutningsfest. Vi kunde gensidig sige hverandre Tak for en god Vinter.

IKKE ALENE maatte vi tage Afsked med vore Elever ved Vinterens Slutning. Ogsaa en Lærerinde og to Lærere forlod os, da Vinterskolen var til Ende. Det maa man jo vænne sig til, at de yngre Lærerkrafter kommer og rejser

og tit kun yder en Vinters eller Sommers Arbejde. Der er nogle Lærere, der, for at tale astronomisk, hører til de faste Stjerner Orden, lyser fra Aar til Aar, og der er Kometer, der kommer, lyser og hurtigt svinder igen. I Aar var „Kometerne“ Frk. Johanne Due, Olav Nielsen og Jens Kr. Knudsen. Frk. Due holdt i August Maaned Bryllup med Højskolelærer, cand. teol. Kelstrup, og de har i den kommende Vinter deres Gerning paa Kerteminde Højskole, men saa vidt jeg véd, er det ikke deres blivende Sted. Olav Nielsen fortsætter sin Uddannelse, har etaarigt Kursus paa Statens Lærershøjskole, og Knudsen satte sig efter Vinterskolens Slutning ved den nederste Bordende i Folkeskolen som Vikar ved Vordingborg Skolevæsen. Han rykker jo nok højere op med det første, men er altsaa tabt for Højskolen. Jeg siger dem alle Tak for det gode Arbejde, de ydede i Vinterens Løb.

Allerede inden Skolen sluttede, maatte vi tage Afsked med Landbrugskandidat Gregers Hansen, der i de to sidste Vintre har haft enkelte Foredragstimer om Landbrugsemner. Han er nu bosat i Odense.

II APRIL sker der intet paa en Højskole. Ja, der skrubbes og skures, og Haandværkere raader og rumsterer. Og det Arbejde var i og for sig ogsaa Omtale værd. Men der er dog en enkelt Ting for April Maaned, som jeg maa nævne. Den sidste Søndag i April, den 29. var det, holdtes der et Møde, ved hvilket Foreningen „Ungdommens Grænseværn for Sorø Amt“ dannedes. Indbyderne til Mødet var Lærer Johs. Madsen, Fru Helmer, Ingeniør Rasmussen, Ingeniør Høyer og Journalist Bagge, alle af Slagelse.

Der var mødt ca. 100 til Mødet. Først samledes vi i Foredragssalen, hvor Lærer Madsen bød velkommen, og derefter talte Gaardejer Henry Sørensen, Odden, og jeg. Senere samledes vi ved Kaffe bordene i Spisestuen, og her foregik Forhandlingen, og her stiftedes Foreningen „Ungdommens Grænseværn for Sorø Amt“. Dens Formaal er at virke for Oplysning om og Kærlighed til den sønderjydske Sag i nær Tilknytning til „Det unge Grænseværn“. Love blev vedtaget, og en midlertidig Bestyrelse blev valgt. Denne be-

staar af Pastor Kragh-Müller, Boslunde, Gaardejer Axel Kristensen, Vedde, Lærer Johs. Madsen, Ingeniør Per Høyer og Bankassistent Jørgensen, alle fra Slagelse, og desuden Gaardbestyrer Vald. Petersen, Kongsmark. Man vaigte mig til Formand for Bestyrelsen, og jeg lovede at være det i et Aars Tid. Men det vil jo være rimeligt, at en yngre Kvinde eller Mand kommer til at staa i Spidsen for denne Forening, der særlig henvender sig til de unge i Amtet. Vi var meget glade for at give Plads paa Skolen for dette Møde.

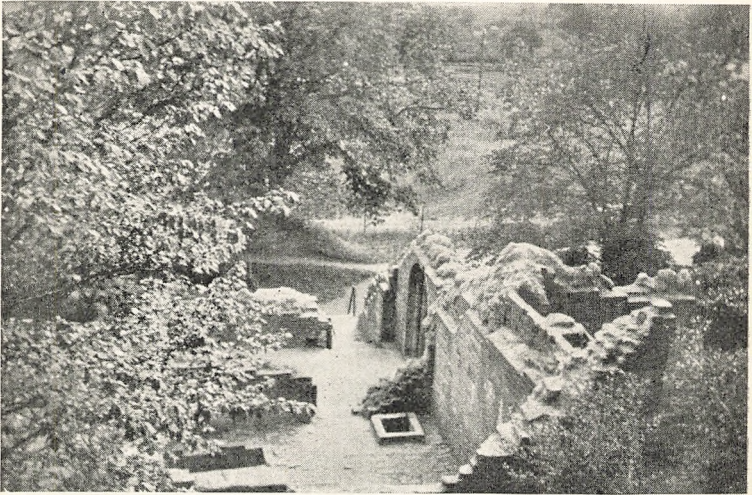
Ved Stillinge Strand.

SOMMERSKOLEN begyndte som sædvanligt den 3. Maj. Vi kunde foruden Elever byde to nye Lærere velkomne, Frk. Kirstine Sørensen, der ligesom Frk. Marie Jensen er Vinterskolelærerinde i Vestjylland, og desuden en Søster til vor Køkkenchef, Frk. Astrid Hansen, der underviser i Haandarbejde og er Skolens Sygeplejerske.

Det smukke og varme Sommervejrl hjalp os godt de første ofte lidt vanskelige Dage, ja et Tordenvejr den første Nat, Eleverne var her, varslede ligefrem om en meget varm Sommer, hvad det jo ogsaa i høj Grad blev. Tit skete det derfor i Sommerens Løb, at nogle — i deres Fritid — sadlede

deres Cykler og drog til Stranden. Nu da vi har faaet den fine Asfaltvej med særskilt Cyklesti, er der jo kun en Sviptur.

ALLEREDE den 5. Maj tog vi en lille Eftermiddagstur til Skoven, der stod i sin skønneste Foraarspragt. Varmt og dejligt var det, og Legen gik fornøjeligt paa en aaben Plads i den grønne Skov.

Et Hjørne af Antvorskov Ruiner.

Søndag den 6. Maj holdt vi Møde i Anledning af Sommerskolens Begyndelse. Th. Laursen gav i sin Tale en Tidsbetragtning. Jeg talte om Højskolens Maal og Midler. Vejret var den Dag saa sommerligt og mildt, at vi kunde holde Mødet paa den store Græsplæne i Haven.

Mange gamle Elever deltog i Mødet og blev Dagen ud, saa vi var omtr. 200 ved Aftensbordene. Siden maatte de saa takke for Maden ved at lege Sanglege med vore Sommerelever. Og den Tak syntes dem ikke vanskelig at bringe. Til Solen begyndte at dale, gik Legen muntert paa Skolepladsen under Nissens og Lærerindernes Ledelse.

TIDLIGT kom Pinsen i Aar. Allerede den 20. Maj var det Pinsedag. De fleste Elever rejste til deres Hjem, til Slægt eller Venner i den korte Ferie, og kun en lille — men udmærket — Flok blev her. Pinsedag var vi hele Eftermiddagen ved Stranden og spiste vor Aftensmad i Strandhuset, inden vi igen drog hjem. Anden Pinsedag var Lærere og Lærerinder Førere paa en god Tur til Tjustrup Sø med Sejltur og det hele. Sognefoged Chr. Petersen og Hustru (hvis Datter er Kokkepige hos os) beværtede med stor Venlighed Selskabet med Kaffe.

I SOMMERENS LØB havde vi flere kærkomne Besøg. Jeg nævner bl. a. Søster Emma Pedersen fra Sct. Lucasstiftelsen i Hellerup. Hun holdt et kønt Foredrag om Syge-

Fem Sønderjyder.

plejgerningen og gav maaske en og anden af vore Elever Lyst til at vælge den Livsgerning, hun smukt og stiltfærdigt talte om.

Nogle Dage efter Pinse, den 26. Maj, var Rigsdagens Tjenestemænd, ialt 33, vore Gæster i nogle Timer. Hvert Aar foretager disse tjenende Aander for Rigsdagsmændene

en Udflugt efter Rigsdagens Hjemsendelse. Luften paa Christiansborg er jo ikke saa god, siges der, og man kan da nok forstaa, at Lungerne kan trænge til Udluftning. Turen gik i Aar til Sorø (Ankerhus og Husholdningsskolen), dernæst til Broby (hos Folketingsmand Jensen-Broby), og hen paa Eftermiddagen kom Selskabet her. Jeg kunde have undt de gode Københavnerne et bedre Vejr. Det rent ud sagt haglede den Dag. Men saa meget Magsvejr blev det dog, at vi kunde spadsere i Haven og bese Ruinerne. Senere viste vore unge

Finnen i Forgrunden.

Piger Gymnastik i Gymnastiksalen under Frk. Sørensen's Ledelse, og Sangkoret ydede sit under Hansens Ledelse. Inden Afrejsen samledes vi i vore Stuer om en lille Forfriskning. Her talte Chefen for Rigsdagens Bureau, A. Laesgaard, og Rigsdagsbibliotekar Elberling, og ogsaa jeg sagde et Par Ord.

Af Enkeltbesøg havde vi ikke mange. Jeg nævner dog, at en finsk Højskolemand, Cederstrøm, var vor Gæst nogle Dage i Juli.

Senere paa Maaneden havde vi Besøg af omtr. 50 Medlemmer af Husmandsforeningen i Viskinge med Formanden,

Husmand Mikael Johnsen (en gammel Elev fra min Frederiksborgtid) som Fører.

OG LAD MIG i Fortsættelse heraf omtale, at ogsaa vi nød megen Gæstfrihed paa vore Udflugter, den 13. Juni var vi indbudte til at besøge vore Venner paa de to Gaarde i Hyllerup, Peter Jørgensens og Ansgar Tønnings, den 19. Juli gik Turen til Sognefoged Chr. Hansens i Harrested (en Datter var Elev her i Sommer), og den 26. Juli var vi Bygmester Olsen og hans Hustrus Gæster i deres Villa i Slotsalléen. Og netop den Aften skulde det blive Regnvejrl! Alle Steder følte vi, at vi var meget velkomne.

INDEN jeg skriver mere om vore udendørs Ting, maa jeg vist helst, om denne Beretning skulde blive læst af Folk,

Sejltur paa Sorø Sø.

der ikke er nøje kendt med Højskoleforhold, maa jeg vist helst, siger jeg, gøre den Bemærkning, at vi jo ogsaa holdt Skole i de tre Sommermaaneder. Vore fornøjelige Udfarter tager saa megen Plads i min Oversigt, at en saadan Bemærkning nok kan være paakrævet. Vi holdt Skole. Og en normal Skoledag med Arbejde fra Morgen til Aften, med Alvor

og Munterhed, en saadan Skoledag ejer en rolig Glæde, der er værdifuldere end mange Udflugter. Og af saadanne Dage har vi mange. Og saa kan jeg igen tage fat, kan omtale vore Fællesture, som ogsaa har Værdi, har Værdi ogsaa derved, at alle er med.

Vor Egnsudflugt til Sorø, Bjernede og Fjenneslev havde vi den 1. Juni i straalende Sommervej. Rutebilerne forlod vi ved Ægir, vandrede gennem Skoven til Parnas, sejlede til Akademihaven, beundrede den store Park, besøgte Kirken, hvor Graver Larsen var kyndig Vejleder, standsede i Søskoven, hvor Chokoladen blev nydt i det grønne, kørte til Bjernede Kirke, hvor Nissen gav Oplysninger, senere til Fjenneslev, hvor jeg fortalte Stedets og Kirkens Historie, og var hjemme til sen Aftensmad.

Turen til København havde vi lagt tidlig paa Sommeren,

Sejltur i Københavns Havn.

at ikke alt for meget skulde bunke sig sammen i den sidste Maaned. Den 9. Juni var det, en stor Flok deltog, ikke mindre end 75, med Nissen og Frk. Jensen som Ledere. Jeg kan kun referere, hvad jeg har hørt. Det er følgende: Den kongelige Porcelænsfabrik besøgte man, senere Fællesforeningen, hvor der blev budt paa en velkommen Kop Kaffe, Sejltur

gennem Havnen, Besøg paa Christiansborg, Tur til Grundtvigskirken paa Bispebjerg og til sidst Fornøjelighed i Tivoli, hjemme Kl. 1½ Nat.

VOR STORTUR, som vi kalder den, havde vi gemt til Slutningen af Juli, Lørdag den 21. Juli. Allerede Kl. 8 tog vi af Sted hjemme fra i Rutebiler og gjorde først Holdt ved Holmegaards Glasværk, dvælede senere ved Mindesmærket for Christian Winther i Fensmark, og kørte saa, stadig i Solskin, som holdt sig Dagen igennem, til Udby. I Kirken samledes vi først, sang nogle af Grundtvigs Salmer, og jeg sagde nogle Ord om Stedet og dets Minder. Senere nød vi den dejlige Udsigt paa Kirkebakken. Spiste derpaa, for ogsaa at tage det med, vor medbragte Middagsmad i Lunden bag Kirkegaarden. Og dernæst var der Tid til at aflægge Besøg i Museet. Kl. 1 var vi igen bænkedede i Rutebilerne og fik den følgende Times Tid et stærkt Indtryk af Sydsjællands dejlige Natur. Vi kørte forbi Præstø, gennem Roholte til Lund i Stevns, hvor vi gjorde et kort Ophold. Her er Nissen Medejer af et Hus med gammel Have ned mod Stranden. At være Grundejer forpligter: Nissen og hans Hustru forfriskede det store Selskab med en Ispind, d. v. s. en Ispind til hver, inden Turen fortsattes til Stevns Klint ved den gamle Højerup Kirke. Her drak vi først Kaffe i Lunden, og saa var vi fri en Times Tid, at enhver kunde fornøje sig, som vedkommende vilde. Lidt før Kl. 5 besteg vi igen vore trofaste Rutebiler for at naa Aasen ved Køge i rette Tid. Redaktør Svarre havde venligt udvirket for os, at vi kunde køre helt ind paa Pladsen ved Gammel Køgegaard, og vi havde da kun en kort Spadseretur til Grundtvigs Grav paa den skønne Køge Aas. Ved Gravstedet sang vi et Par af Grundtvigs Salmer, og holdvis var vi inde i selve Gravhælvningen.

Gaardejer Jens P. Hansen i Sædder og hans Hustru (og jeg kan vist roligt tage Sønnen Vagn, vor gamle Elev, med) havde indbudt os til at slutte vor Tur dér og være deres Gæster om Aftenen. I deres smukke Hjem og Have samledes vi da ved Syvtiden, spiste vore smørgåsar, for at tale Svensk,

og i Haven havde Fru Hansen med sine Hjælpere dækket et godt besat Kaffebord. Vor Vært holdt en Tale, jeg svarede. Hurraraabene lød, Kaffen smagte, og vi kunde ikke faa Bugt med al det Bagværk, trods ihærdige Bestræbelser, Sangkoret sang, og det var lun Sommeraften, velkomne var vi, og Humør havde vi, Legen gik muntert paa en af Havens Græs-

Ved Kaffebordene i Sædder.

plæner, der var brun af Tørke og ikke blev grøn af Legen. Alle var vi enige om, at den Aften i Sædder var en udmærket Afslutning paa en god Tur. Vi var hjemme lidt før elleve.

SAA VAR vi altsaa hjemme igen. Og jeg kan nedskrive, hvad der hændte her. Den 15. Juni fejrede vi Genforenings- og Flagdagen med en liden Fest. Første Afdeling foregik ved Stranden, og om Aftenen samledes vi i Spisestuen til Sang, Tale og Jordbær. Ligeledes festligholdt vi Sct. Hansaften. Først fornøjede vi os selv og andre med at læse Hostrups „Soldaterløjer“, brændte saa Blus i Lergravene, og da Mørket saa nogenlunde var falden paa, beværedede min Kone os sommerligt i Spisestuen. Var det ikke igen Jordbær?

NU ER JEG naet frem til Elevmødet, Sommerens største og festligste Sammenkomst. Vi havde engang en Elevmødedag Besøg af nogle Folk, der ikke kendte ret meget til,

Det unge Mandskab i Solskin.

hvad en Højskole er. Jeg tror, at de Folk den Dag fik mere Kendskab til Højskolen, end 14 Hverdage kan give. De for-

Saadan ser Skolepladsen ud paa Elevmødedagen.

stod, at et saadant Møde vidner om Trofasthed hos Skolens Elever.

Elevmødet i Aar havde samlet omtr. 700 Elever fra alle Egne af Landet, selvfølgelig var de sidste Hold stærkest repræsenterede, saaledes mødte ikke mindre end 80 af Vinterholdet 1933—34. Men her kan jeg benytte „Sorø Amtsti-

Opstilling til Folkedans.

dende“s korte Referat, korte, gentager jeg, men det vil dog for Mødets Deltagere kunne minde om Dagens Indhold og Stemning. Det var den 1. Juli, det blev holdt, og Referatet lyder saaledes:

„Mange kom allerede Lørdag Aften, og flere kom til Gudstjenesten Søndag Formiddag i Liselunds Kirkesal, der næsten var fyldt af Ungdom. Pastor Dael prædikede over Dagens Evangelium om Peters Fiskedræt og forrettede Nadvertjenesten.

Derefter samledes Deltagerne til Middag i Teltet, der var rejst paa Skolepladsen, og først paa Eftermiddagen kom stadig flere til.

Ved Kaffebordet holdt Antvorskov Højskoles Elevforening Generalforsamling. Formanden, Arne Hansen, Rislev, bød velkommen, Gaardejer Johannes Kristensen, Bjergbygaard, valgtes til Ordstyrer, og Formanden aflagde Beretning. Han takkede for den Gæstfrihed, gamle Elever havde mødt paa Skolen i det forløbne Aar. Elevforeningen havde i Anledning af Skolens 25 Aars Jubilæum skænket et Maleri af Troels Trier til Foredragssalen. Foreningens Virksomhed,

Gymnastik paa Græsplænen.

ogsaa økonomisk, var stærkt præget af Jubilæet, bl. a. Udgivelsen af Jubilæumsskriftet. Foreningens Medlemstal er ca. 1900.

Kassereren, Højskolelærer Nissen, fremlagde det reviderede Regnskab, der balancerede med 8077,57 Kr. I Aarets Løb havde Foreningen ydet Støtte til 37 Elever, ialt 2000 Kr.

De tre afgaaende Bestyrelsesmedlemmer, Formanden, Fru Ellen Kristensen, Bjergbygaard, og Frk. Erna Lauritzen, Hemmeshøj, genvalgte, uden at andre var bragt i Forslag. Ligeledes genvalgte Revisorerne, Aksel Christiansen og Poul Lindersgaard.

Senere paa Eftermiddagen holdtes der Møde paa Græsplænen i Haven. Her talte Th. Laursen om Arbejdets Værdi, Nissen om Valg af Læsning, og Nørgaard talte ud fra Hostrups Linier: Hvad er denne Brydningstime?

Ved Sammenkomsten i Teltet om Aftenen blev der oplæst Hilsener fra mange Elever, der ikke kunde være til Stede, og der blev talt af Forstander Nørgaard, Arne Hansen, Højskolelærer Oskar Hansen, Fru Nørgaard, Fru Vandall Nielsen, Uddeler Ejnar Hansen, Fodby, og Lærer Niels Christensen, Duborgskolen.

I den lune Sommeraften samledes man derefter i Haven, hvor Skolens nuværende Elever dansede gamle Folkedanse, legede Sanglege m. m., og Sangkoret sang flerstemmige Sange under Oskar Hansens Ledelse.

Til sidst mindede Forstander Nørgaard om Dagens gode Forløb, de mange unge sang: „Dejlig er Jorden“, og hver drog til sit med Tog, Automobil og paa Cykle.“

PAA GRUND AF min Kones Sygdom sidste Sommer maatte vi desværre opgive at holde den Sammenkomst for Skolekredsens Medlemmer, der var planlagt som et Led i Jubilæumsfestlighederne. Men først paa Sommeren i Aar

Provst Møller paa Besøg.

havde min Kone igen helt genvundet sit Helbred. Og nu forlangte hun altsaa, at det Gilde skulde holdes. Og saa blev det selvfølgelig holdt. Den 15. Juli var det. Vi udsendte Indbydelse til dem, der i 1920 hjalp os med at købe Skolen, og enkelte andre, og mange fulgte vor Indbydelse, ialt ca. 500, deriblandt nogle, som den Gang var bosatte her paa Egnen, men siden er flyttet til andre Dele af Landet. Vi havde ladet Teltet fra Elevmødedagen blive staaende paa Skolepladsen og havde altsaa Spiserum nok. Ogsaa her kan jeg i det væsentlige bruge „Sorø Amtstidende“s Referat. Det lød, som følger:

„Da Antvorskov Højskole i Fjor holdt 25 Aars Jubilæum, var det Meningen, at det skulde fejres i 3 Tempi, først Elevmødet, dernæst offentlig Møde og sidst en Fest for Skolekredsens Medlemmer og Skolens nærmeste Venner. Det lykkedes at gennemføre de første to Fester, der forløb paa den smukkeste Maade; men saa blev Fru Nørgaard desværre syg, og den 3. Fest maatte udsættes indtil videre. Heldigvis blev Fruen atter rask og forleden forlangte hun, at Skolekredsen og Vennerne skulde indbydes, hvilket skete.

I meget stort Tal blev Indbydelsen fulgt, og der var 500 Deltagere til Stede, selvfølgelig flest fra Egnen, men osaa fra andre Egne af hele Landet var mødt Gæster.

Det blev en dejlig Dag, der fik et skønt og harmonisk Forløb.

Af Hensyn til Festens ret intime Karakter skal vi i Korthed referere følgende om Forløbet:

Festen indledes med en Række fortræffeligt sunge flerstemige Sange af Eleverne under Lærer Hansens sikre Ledelse.

I det store Telt, hvor de nydelige unge Højskolepiger serverede en brillant Middag, blev der holdt en Række Taler. Først og fremmest af Forstander Nørgaard, der varmt takkede Skolekredsen. Og saa fulgte en lang Række Taler, der tolkede Kredsen Tak til Forstanderparret og til Højskolen for dens Gerning paa Egnen. Der blev talt af Provst Aage Møller,*) der tidligere var Tilsynsmand ved Skolen, og som udbragte et Leve for den, Bygmester Olsen, der baade takkede Forstanderparret og Garanterne, Pastor Holmgaard, der bragte en Hilsen fra det Sogn, Skolen tilhørte, og takkede for Forbindelsen, Højskolelærer Nissen, hvis Tale var stærkt personligt præget, Lærer Larsen, Hemmeshøj, som holdt en fortræffelig versificeret Tale for Højskolen, Forstander Nielsen, Høng, der fremhævede Nørgaard og Frues Selvhjulpethed, som rankede Viljen, Landbrugslærer Krüger-Larsen, Dalum o. fl.

Fra Skolens nuværende Tilsynsmand, Folketingsmand Arnth Jensen, der var forhindret i at deltage, indløb et Telegram.

Der blev budt Velbekomme, og saa viste de friske Højskoleelever forbavsende dygtige Gymnastikøvelser og nogle fornøjelige Folkedanse, hvorpaa Festsdeltagerne — unge som gamle — blev revet med ind i en Række muntre Sanglege, der vakte Jubel baade hos Deltagerne og de mindre mobile Tilskuere.

Til sidst blev der kaldt til Kaffe, og her formede Afslutningen sig paa den mest stemningsfulde Maade med endnu flere Taler, bl. a. af Malermester Petersen, Landsgrav, Gdr. P. Jørgensen, Hyllerup, Gdr. I. P. Nielsen, Hejninge, Gdr. L. Petersen, L. Valby.

Den smukke Fest sluttede med en Aftensang.“

NU NÆRMER vi os saa Sommerskolens Slutning. Den 25. Juli holdt Eleverne et Gilde, muliggjort for en Del ved erlagte Bøder. Det forløb saare fornøjeligt, først i Foredragssalen, hvor Sang og anden Fornøjelighed var Underholdning, og senere afsluttedes Gildet i Spisestuen.

Den paafølgende Søndag, den 29. Juli, havde vi indbudt Elevernes Forældre til at besøge os. Flest mødte naturligvis fra Sjælland, men ogsaa fra Lolland, Fyn, ja endog Jylland kom der Gæster. I Gymnastiksalen viste to Hold smuk

*) Tidligere Slagelse, nu Lendemærk ved Stege.

Hellig Anders som Baggrund.

sang. Inden vi tog Afsked med vore Gæster, samledes vi igen i Gymnastiksalen. Og den gode Dag sluttede med en Aftensang.

Gymnastik under de to Lærerinders Ledelse. Senere samledes vi samme Sted til Middag. Da det rette Tidspunkt var inde, holdt jeg en liden Tale, og derefter talte Lærer Nielsen, Saltøby, Gmd. Jens M. Jensen, Øllerup, Hmd. Kr. Kristensen, Dømmestrup, Fru Elmelund, Næstved, Gmd. Edv. Jensen, Strø, og Bygmeister Olsen. Lun var Aftenen, saa vi kunde samles paa den brune Slette, som først paa Sommeren var en Græsplæne. Her viste Eleverne smukke Folkedanse, og Sangkoret

Fra Laursens Have.

Den paafølgende Dag var den sidste. Om Aftenen havde vi en Afslutningsfest sammen med vore Elever. Dagen derpaa rejste de alle.

INDEN jeg slutter denne Beretning om Sommerskolen, har jeg endnu en Ting at tilføje.

Der kan over en Højskoles Sommerkursus være en Glæde,

Fra Nissens Have.

som fanger alle ind. Sjældent har Sorgen banket haardt paa vor Dør, sjældent har en Elev maattet afbryde sit Skoleophold paa Grund af Dødsfald. I de fjorten Aar, vi har været her, har kun tre Elever, alle paa Sommerskolen, maattet rejse, fordi Fader eller Moder døde. Ofte har jeg været taknemmelig for, at vore Elever saaledes er bleven skaanede for Sorg i deres Højskoleetid. Men i Sommer fik vi at mærke, at Sorgen hurtigt og uventet kan komme. I Begyndelsen af Juni døde Inger Nielsens Kæreste som Følge af en Motorulykke. Hen mod Midten af Juli døde Agnes Rasmussens Fader efter et Ulykkestilfælde. Og senere mistede Else Borum sin Broder efter lang Tids Sygdom. Saaledes kastede Døden sin Skygge ind over vort glade Skoleliv.

I AUGUST Maanedes Begyndelse boede en Del Liselund-gæster, omtr. 50, her paa Skolen under Liselundmødet. Min Kone og jeg hvilede det meste af Maaneden ude ved Stranden, Laursens ligesaa, Nissens tog til Stevns, idet dog Nissen brugte en kort Tid af Augustferien til en Rejse i Tyskland.

DEN 2. SEPTEMBER havde vi vort Elevmøde i Ribe. Mads Hjuler, Sdr. Hygum, havde som sædvanligt udsendt Indbydelserne til Mødet. De to Søstre, Ingeborg og Astrid Hansen, vor Lærerinde Marie Jensen, min Kone og jeg samledes der sammen med 60—70 tidligere Elever. Vi kom fra Graasten Landbrugsskole, hvor der en Uges Tid var Højskolelærerkursus. Ved Mødet talte jeg om Højskolens Stilling i Nutiden, og senere vandrede vi til Slotsbanken og gennem Byen. Det er mig altid en stor Glæde at gæste den gamle, dejlige By, hvor jeg har tilbragt et Par Aar af min Ungdom som Latinskoledreng. Vi samledes senere til Fællesspisning, hvor Sang, Samtale og Taler vekslede.

SNART kom der travle Dage her paa Skolen. Jeg nævner først, at Friskolekredsene her paa Eggen holdt Møde her den 8. September med Forstanderne Rs. Nielsen og Damgaard-Nielsen som Talere. Jeg var ikke hjemme, da jeg, inden jeg vidste, at Mødet var fastsat til 8. Septbr., havde lovet at tale ved et Friskolemøde paa Fyn den Dag.

Dernæst skal berettes om et fornøjeligt Kursus. For et Aars Tid siden spurgte Fru Christine Larsen mig, om vi kunde give Plads for et Oplysningskursus, som Foreningen „Venstres Kvinder“ ønskede at afholde. Jeg svarede, at alt, hvad der havde med Oplysning at gøre, altid skulde finde Husly her. Og Oplysningsugen kom i Stand.

I Dagene fra 10.—14. September samledes ca. 100 faste Deltagere fra alle Egne af Landet. Og nogle Dage, navnlig den første og sidste, blev Tallet betydeligt øget af Kvinder fra den nærmeste Omegn.

Det var Kvinder, der indbød til Oplysningsugen, det var Kvinder, der ordnede det hele, Kvinder holdt de fleste Fore-

drag, og alt gik selvfølgelig godt og sikkert. Nu og da vovede Mænd sig ind i Foredragssalen, men ikke altid ustraffet (jeg tænker paa L. S.-Aftenen).

Mandag d. 10. begyndte Kursus'et. Foreningens Formand (om jeg saa maa sige), Fru Magda Andersen, Nysted, og Fru Christine Larsen, Sorø, bød Velkommen, hvortil jeg føjede et Velkommen paa Skolens Vegne.

Den første Kursusdag talte jeg om „Træk af vor nyere Historie“, og Folketingsmedlem, Fru Gautier Schmit holdt sit første Foredrag om Socialreformen. Senere paa Dagen besøgte vi Ruinerne, hvor jeg gav fornøden Forklaring, mens Deltagerne lejrede sig i Græsset ved de gamle Mure. Om Aftenen talte Fru Erna Kjeldskov, Aabenraa, om Strømninger i Tiden.

Den følgende Dag afsluttede Fru Gautier Schmit sin Gennemgang af Socialreformen, Gaardbestyrer Erik Eriksen talte om Agitation. En dejlig Tur til Sorø blev der ogsaa Tid til. I Kirken gav Graver Larsen kyndig Besked. Om Aftenen var der en lang og livlig Forhandling om L. S.-Bevægelsen, indledet af Fru Nicoline Winther, Hjertebjerg, og Fru Grønbæk, Vinding.

Torsdag indleddes med et Foredrag af Fru Magda Andersen om „Brændende Skolespørgsmaal“; dette Foredrag efterfulgtes som de øvrige af Forhandling og mange Spørgsmaal. Eftermiddagens offentlige Møde, der havde mere politisk Karakter, var henlagt til Slagelse. Her talte Folketingsmand, Dr. Krag og Frk. Enemark fra Tønder.

Om Aftenen havde vi en festlig Afslutning ved Middagen i Gymnastiksalen. Her var adskillige Mænd indbudt, men det var Kvinder, der især førte Ordet og gjorde det godt og muntert.

Den følgende Dag rejste Deltagerne.

Alt dette er vist grumme tørt refereret. Min Undskyldning derfor er, at jeg lidt sky holdt mig borte fra Foredragssalen, hvilken Skyhed vist for Resten var en Misforstaaelse fra min Side. Men min Kone fulgte saa meget, hun kunde faa Tid til, og var meget optaget af at være med og kunde

Deltagerne i Oplysningsugen.

vist have givet en mere levende Fremstilling af det, der skete i Foredragssalen, end jeg har formaat.

Men hvad jeg kan tale med om og burde kunne nedskrive nogle Ord om uden Tørhed, er den Fornøjelighed og Munterhed, der raadede under Samværet. Det var jo ikke unge Sommerelever, vi gav Husly til, mange af Deltagerne var endog noget til Aars, men Glæde og Munterhed savnedes sandelig ikke, ja Ordene ungdommelig Kaadheden er lige ved at løbe mig i Pennen.

Alt dette, ogsaa Kaadheden, var udmærket. Det var Husmødre, der nogle Dage havde sagt Farvel til det daglige Livs Pligter, og som nu gav sig Humør og Munterhed i Vold. Det er længe siden, vi har haft et saa fornøjeligt Kursus. Jeg kunde den sidste Aften paa min Kones og egne Vegne sige, at vi godt forstod, at man ønskede at skifte mellem Landsdelene med denne Oplysningsuge, men ønskede man igen at gæste Antvorskov Højskole, skulde Dørene staa aabne.

ET PAR DAGE efter begyndte vort Efteraarsmøde. Søndag den 16. September talte den nye Forstander fra Vraa Højskole, cand. theol. Brandt Petersen om Præsten Otto Møller og jeg om Højskolens „Skæbnetime“. Om Aftenen læste kgl. Skuespillerinde Fru Sigrid Neiiendam Holbergs: Den honette Ambition og et Eventyr af H. C. Andersen. Den følgende Dag holdt Pastor Drewsen Christensen et Foredrag om Livssyn, og Pastor Bjørnbak holdt et kristeligt Foredrag. Om Aftenen fortalte Forstander Rosenkjær Rejseindtryk fra Argentina. Den sidste Dag talte Professor, Dr. phil. Vilh. Andersen (der trods sine snart 70 Aar kom cyklende den dog noget lange Vej fra Ubberup Højskole) om J. P. Jacobsen og hans Digtning, og Rosenkjær holdt et Foredrag om Hjemmet. Om Aftenen tog Professor Vilh. Andersen igen fat, talte om Jakob Knudsen med oplysende Oplæsning. Alle Dage var Møderne godt besøgt, mest den første og sidste Dag.

ALLEREDE om Onsdagen begyndte et Studiekredskursus her. Der var ca. 40 Deltagere. Venstres Ungdom havde i Aar Studiekredskursus paa 6 Højskoler og én Efterskole.

Det var da en Selvfølge, at Kursus'et her ikke kunde samle saa mange Deltagere som de to sidste Aar.

Jeg indrømmer, at vi var lidt trætte af de foregaaende Dages mange Oplevelser. Men Kursus'et forløb iøvrigt godt med megen Arbejdslyst. Erik B. Nissen holdt tre Foredrag om England, Th. Laursen to om Foreningsledelse, jeg to om: Vort Grænseland og dets Opgaver og ét om det i Folketinget liggende Forslag om Folkeskolen, Fru Andersen, Nysted, talte om Kvindens Stilling i dansk Politik, og den sidste Dag holdt Magister Hans Jensen Foredrag. Iøvrigt gik Dagene med Studiekredsarbejde og Forberedelse dertil. Nissen ledede en Studiekreds over Emnet: England i vore Dage, Journalist Bagge en om Demokrati og Diktatur, og Arne Hansen, der var Kursus'ets Leder, var ogsaa den ledende i en Studiekreds. Hver Aften var der Forhandling (med Undtagelse af Slagelse-Aftenen, ved hvilken cand. jur. Elmertoft holdt en god Tale). Den første Aften talte cand. polit. Clausager sagligt og grundigt om Studiekredsarbejdet. En følgende Aften indledede Sekretær, stud. jur. H. C. Nielsen en Forhandling om Arbejdet i Foreningerne. Den sidste Aften havde vi en fornøjelig Afslutning med mange Taler.

EFTERAARSTIDEN er jo Efteraarsmødernes Tid. Paa Grund af Børnelammelse visse Steder i Jylland blev otte af de Efteraarsmøder, jeg havde lovet at tale ved, aflyste. Det bevirkede, at jeg fik flere Dage herhjemme, end jeg havde ventet, og det har ogsaa sin Tilløkkelse, men det havde ogsaa det til Følge, at jeg ikke fik hilst paa saa mange gamle Elever, som jeg ellers plejer at hilse paa ved Efteraarsmøderne.

INDEN jeg slutter denne lange Beretning, maa jeg endnu omtale et Møde. Roskilde Højskoleforening har haft den gode Idé at ordne Højskoleaftener i Højskolehjemmet i Roskilde. En Højskoles Lærere og Lærerinder indbydes til at komme og tale og paa anden Maade bringe noget godt til Huse. Der har været en Askov-, en Vallekilde- og en Frederiksborg-Aften. Og nu var Turen kommen til Antvorskov,

den yngste grundtvigske Højskole paa Sjælland. Den 25. Oktober fandt dette Møde Sted. Antvorskovelever var særligt indbudt, og Højskolehjemmets store Sal var fyldt, og en meget væsentlig Del af Forsamlingen var gamle Antvorskovelever. Foreningens Formand, Førstelærer Nørregaard,*) bød Velkommen, og Th. Laursen talte om det folkelige Ungdomsarbejde, hvorefter jeg i det væsentlige holdt det samme Foredrag som ved vort Efteraarsmøde. Efter en Kaffepavse fik vi en god og fornøjelig Oplæsning af Erik B. Nissen. Det var en Aften, vi havde megen Glæde af.

OG SAA kan jeg slutte. Om nogle Dage begynder Vinterskolen. Vi venter ca. 110 Elever og faar da en stor og jeg tænker god Ungdomsskare at arbejde med. Som nye Lærere virker paa den kommende Vinterskole Holger Grønnegaard Andersen og Arne Fredsted. De er begge Studenter, den første har tillige Lærereksamen.

Men til sidst sender jeg fra os alle her de venligste Hilsener til alle vore Elever med Tak for godt Følge i det svundne Aar.

FRED. NØRGAARD.

*) hvis Hustru i sin Tid, da hun var Elev paa Frederiksborg Højskole, lærte mig Melodien til Grundtvigs dejlige Mindesang om Vilhelm Blom: „Søn af Vennen fra de unge Dage“, den Sang, der nu desværre ikke mere findes i Højskolesangbogen.

FORTEGNELSE OVER TALERNE VED ANTVORSKOV HØJSKOLES MØDER GENNEM 25 AAR, FRA 1909—33.

Ved *Fred. Nørgaard.*

I DE FØRSTE 25 AAR, Antvorskov Højskole har bestaaet, er der paa Skolen holdt en Række Møder, som altid har samlet stor Tilslutning, naturligvis navnlig fra Vestsjælland, men ogsaa har været besøgt af adskillige fra fjernere liggende Egne.

Hvert Aar i de 25 Aar har der været holdt et 3 Dages Efteraarsmøde i September, et Julemøde i December og de fleste Aar et Sommermøde i Juni. Desuden har der nogle Vintre været offentlige Maa-nedsmøder, og Møderne ved Sommerskolens Begyndelse har ogsaa staaet aabne for alle. Hertil kommer enkelte Møder, som særlige Begivenheder gav Anledning til.

I nedenstaaende Oversigt er nævnt de Talere, som Skolen i de 25 Aar har givet Egnens Befolkning Lejlighed til at høre. Jeg tør ikke staa inde for, at Fortegnelsen er fuldstændig for Aarene 1909—20, da mine Kilder ikke har været omfattende nok disse Aar vedrørende. For Aarene 1920—33 skulde jeg tro, at alle Navne er kommen med.

Jeg deler Fortegnelsen i tre Perioder: 1909—15 (Forstander Niels Eggerts Tid), 1916—20 (Forstander Augustinus' Aar) og 1920—33, i hvilke Aar jeg har indbudt til Møderne.

Tallet efter Talerens Navn angiver det Antal Gange, vedkommende har holdt Foredrag (eller Oplæsning).

I Fortegnelsen er ikke medtaget de Talere, der har talt paa Skolen for Elevkredsen alene. Skulde de anføres, blev Listen ikke saa lidt længere. Ej heller er nævnt Talere ved de Møder, som forskellige Foreninger har ladet afholde her paa Skolen. Men alligevel rummer Fortegnelsen saare mange — og mange gode — Navne. Jeg indrømmer, at jeg under Udarbejdelsen undrede mig over, at det blev saa mange.

Talernes Navne er nævnt i Bogstavorden, ikke i Tidsfølge.

1909—15.

Forfatteren Jeppe Aakjær (1).

Prof. Dr. phil. Vilh. Andersen (4).

Højskoleforstander Jacob Appel (1).

Højskoleforstander Harald Balslev (1).
Højskoleforstander Holger Begtrup (6).
Frøken Eline Begtrup (3).
Folketingsmand Kl. Berntsen (2).
Lærer Bondesen (1).
Højskoleforstander Niels Eggert (6).
Højskoleforstander Povl Hansen (3).
Redaktør Helge Hostrup (4).
Sognepræst F. Jersin (1).
Højskoleforstander Kristensen-Randers (1).
Forfatteren Jakob Knudsen (6).
Landdagsmand H. D. Kloppenborg-Skrumsager (2).
Forfatteren Haakon Løkken (1).
Folketingsmand, Dr. phil. L. Moltesen (1).
Provst M. C. B. Nielsen (1).
Provst J. Nissen (3).
Sognepræst J. P. J. Nørgaard (3).
Højskoleforstander Alfred Povlsen (1).
Censor P. A. Rosenberg (3).
Højskoleforstander Hans Rosendal (1).
Adjunkt Vilh. Saxtorph (1).
Dr. phil. C. N. Starcke (1).

1916—20.

Højskolelærer J. Th. Arnfred (1).
Højskoleforstander P. Augustinus (1).
Forfatteren Åge Meyer Benedictsen (1).
Folketingsmand Kl. Berntsen (1).
Højskoleforstander Thomas Bredsdorff (1).
Gaardejer Jepsen Christensen (1).
Højskoleforstander Emil Dam (2).
Sognepræst Axelsen Drejer (2).
Professor H. C. Frederiksen (2).
Provst Hjortkjær (2).
Sognepræst F. Jersin (1).
Valgmenighedspræst Carl Koch (1).
Valgmenighedspræst Anders Nørgaard (2).
Højskolelærer Fred. Nørgaard (1).
Højskoleforstander Alfred Povlsen (1).
Censor P. A. Rosenberg (4).
Højskoleforstander Hans Rosendal (1).
Prof., Dr. phil. C. N. Starcke (1).

1920—33.

Højskoleforstander Frode Aagaard (1).
Biskop, Dr. theol. V. Ammundsen (1).
Biskop J. Ammundsen (1).
Prof., Dr. phil. Vilh. Andersen (12).
Højskoleforstander Jacob Appel (3).
Domæneforpagter, cand. mag. Erik Appel (2).
Højskoleforstander J. Th. Arnfred (1).
Bibliotekskonsulent Jørgen Banke (1).
Højskoleforstander Holger Begtrup (6).
Højskoleforstander Fr. L. Begtrup (1).
Folketingsmand Kl. Berntsen (5).
Højskoleforstander M. Birkeland (1).
Missionær J. E. Bittmann (1).

Sognepræst E. Bjørnbak (1).
Højskoleforstander Rs. Bording (1).
Højskoleforstander Johan Borup (1).
Landbrugsskoleforstander N. Bredkjær (1).
Seminarieforstander Stig Bredstrup (4).
Forfatteren Jørgen Bukdahl (2).
Højskoleforstander L. Bækhoj (1).
Folketingsmand J. C. Christensen (1).
Landstingsmand Jepsen Christensen (2).
Folketingsmand Chr. E. Christensen (1).
Højskoleforstander C. P. O. Christiansen (1).
Redaktør E. Christiansen (1).
Frimenighedspræst N. Dael (2).
Sognepræst Johs. Dalsager (1).
Højskoleforstander Emil Dam (2).
Sognepræst Axelsen Drejer (2).
Pastor Gunner Engberg (1).
Sognepræst Jørgen Eriksen (1).
Stiftsprovst Johs. Fog-Petersen (3).
Biskop H. Fonnesbech-Wulff (4).
Sognepræst C. W. R. Gamborg (5).
Slotspræst Oscar Geismar (3).
Sognepræst J. Hammer (1).
Højskoleforstander Povl Hansen (1).
Provst H. P. Hansen (1).
Valgmenighedspræst Uffe Hansen (1).
Fh. Minister H. P. Hanssen (3).
Rektor, Dr. phil. Andr. Hanssen (2).
Direktør Thomas P. Hejle (4).
Stiftsprovst Hjortkjær (4).
Fh. Højskoleforstander, Pastor Helge Hostrup (5).
Redaktør Hans Jensen (1).
Højskoleforstander Jens Marinus Jensen (2).
Skuespiller Jens Arnth Jensen (1).
Direktør J. Jensen-Sønderup (1).
Sognepræst F. Jersin (3).
Borgmester, Dr. phil. E. Kaper (1).
Overlærer V. Kierkegaard (3).
Sognepræst Tage Kjer (2).
Kommunelæge, Dr. med. Kjer-Petersen (1).
Valgmenighedspræst Carl Koch (1).
Højskoleforstander J. P. Kristensen-Randers (1).
Professor L. P. Larsen (1).
Højskolelærer Thorvald Laursen (8).
Biskop Chr. Ludwigs (1).
Valgmenighedspræst Jacob Lykke (2).
Dr. phil. & theol. L. Moltesen (1).
Sognepræst Johannes Monrad (3).
Forstander E. Munk (1).
Provst Aage Møller (2).
Højskoleforstander Aage Møller (1).
Teaterhistoriker Robert Neiiendam (3).
Sognepræst N. P. Nielsen (3).
Højskoleforstander Rasmus Nielsen (1).
Højskolelærer Erik B. Nissen (3).
Valgmenighedspræst Anders Nørgaard (4).
Højskoleforstander Fred. Nørgaard (27).

Biskop Harald Ostenfeld (4).
Sognepræst Axel Qvistgaard (1).
Højskoleforstander Alfred Povlsen (2).
Sognepræst M. Ring (1).
Forfatteren Helge Rode (1).
Censor P. A. Rosenberg (4).
Provst Axel Rosendal (2).
Højskoleforstander Jens Rosenkjær (7).
Sognepræst Otto Rosenstand (4).
Biskop A. Rud (2).
Sognepræst Falk Rønne (1).
Stiftsprovst C. I. Scharling (1).
Provst Schultz-Lorentzen (1).
Højskoleforstander Jon Sørensen (1).
Provst Ejnar Thomsen (3).
Valgmenighedspræst Th. Thygesen (1).
Pastor Jacob Trier (2).
Sognepræst H. C. Vedde (1).
Redaktør Th. Wellejus (1).
Provst Chr. Winther (1).

FOLKEHØJSKOLEN PAA FORLØV MARK. FRISKOLELÆRER KRISTEN HANSEN.

EN AFTENSTUND sad jeg og bladede i Sofus Høgsbros udmærkede Ugeskrift: „Dansk Folketidende“*) Jeg havde faaet fat paa Aargang 1868, og under min Bladen faldt mit Øje paa følgende Kundgørelse i Nummer 35 (28. Aug.):

Folkehøjskolen paa Forløv Mark.

Undervisningen begynder paaany den 2. November d. A. og varer til 1. April. Betalingen er for Undervisning, Kost og Bolig 10 Rd. om Maaneden og for Undervisningen alene 3 Rd. om Maaneden. Indmeldelse iher til Undertegnede.

Kristen Hansen,
Forløv ved Slagelse.

Sandt at sige vidste jeg ikke, at der havde ligget en Højskole i Forlev, som vi nu skriver Navnet. Jeg vidste nok, at adskillige Højskoler er gaaet ind. Jeg saa i samme Nummer af Bladet en Fortegnelse over de Folkehøjskoler, som modtog Understøttelse af det paa Finansloven 1867—68 bevilgede Tilskud, ialt 14,000 Rd. I denne Fortegnelse paa 38 Skoler findes mange, der nu ikke er i Virksomhed. Jeg nævner bl. a. følgende Højskoler: Blaagaards i København, Hindholm, Sandvig, Lumby, Kavslunde, Faaborg, Abed, Fjellerad, Odense, Torning, Viby, Saksild, Lisbjerg, Gedved, Tamdrup, Gjerlev (Randers Amt), Feldballe, Auning, Staby, Hammerum og Ut.

Der har altsaa ogsaa været en Højskole i Virksomhed

*) Det udkom fra 1865—83. Det Eksemplar, jeg ejer, har tilhørt Friskolelærer N. Thomsen i Ubberup. Jeg købte det for mange Aar siden af hans Søn, min gode Ven fra de unge Dage, Friskolelærer Bertel Thomsen, der døde den 12. Februar 1934, kun 56 Aar gl.

paa Forlev Mark. Ordet *paany* i Kundgørelsen giver jo Sikkerhed herfor. Jeg spurgte da her og der og fik ikke meget at vide. Dens Tilværelse syntes glemt. Da randt det mig i Hu, at jeg tidligere havde hørt noget om Friskolelærer Kristen Hansen i Forlev. Var det ikke hans Navn, der stod under Kundgørelsen?

Jeg skrev da til hans Søn, min gode Ven fra de unge Dage, Realskolelærer, cand. theol. Christen Hansen i Vejen.*) Og fik fra ham nogle Oplysninger om hans Fader og ogsaa enkelte Meddelelser om Højskolen paa Forlev Mark.

Senere besøgte jeg Gaardejer Anders Jørgensen i Forlev. Han er nu 87 Aar. I 1866—67 var han Elev paa Kolds Højskole i Dalum, i Halvfjerdsernes Begyndelse var han en Vinter hos Trier i Vallekilde. Han er Fætter til Friskolelærer Kristen Hansen og fortalte mig et og andet om de Dage, da han var ung.

Ogsaa den Gaard, „Kobberhøj“, paa Forlev Mark, hvor Højskolen havde Husly, besøgte jeg. Den ligger Vest for Forlev By, „ude paa Banken“. Dens Ejer var i Højskolens Tid Jørgen Rasmussen, fra Langeland var han som mange andre i Vestsjælland. Nu ejer en Sønneson af samme Navn Gaarden, der i det væsentligste staar som den stod, da den gav Plads for Folkehøjskolen paa Forlev Mark.

Senere havde jeg en Samtale med Johannes Dyrholm i Næsby. Hans Forældre**) kom ogsaa fra Langeland til Vestsjælland. I sine unge Dage var han Elev hos Jens Lund i Vejstrup. Han er et Stykke oppe i Firserne og var levende

*) Christen Hansen er født d. 22. Aug. 1878, nogle Maaneder efter sin Faders Død. Han tog theologisk Embedseksamen i Juni 1903. Der er gerne to oppe til Eksamen hver Dag. De skiftes, de to Medkandidater, til at sidde ved det grønne Bord. Den Dag, Christen Hansen var oppe til Eksamen, var der Folketingsvalg. Det var den 16. Juni. Jeg kom fra Valghandlingen i 5te Kreds, hvor den nuværende Undervisningsminister, Borgbjerg, var paa Valg (og blev valgt), og da jeg mødte Chr. Hansen uden for Eksamenslokalet og endnu havde Valghandlingen i Ørene, faldt det mig af Munden: „Hvem er din Modkandidat?“

**) Hans Fader var den kendte, blinde Lægprædikant Jens Sørensen Dyrholm (1810—75).

optaget af at fortælle mig Erindringer fra sin Ungdomstid. Han har endnu Kristen Hansen i kærligt Minde.

Ogsaa Gaardejer Martin Nielsen, Forlev, har givet mig enkelte Vink.

Paa Grundlag af disse Oplysninger og andet Kildestof, hentet fra Bøger og Blade, skal saa her gives en Skildring af Kristen Hansen, hans i det Ydre saa beskedne Højskole og hans offentlige Virksomhed. Alt kan ikke oplyses til Bunds, men et saadant lille Bidrag til vor Egns aandelige Historie kan maaske dog finde nogle velvillige Læsere.

Kristen Hansen er født i Forlev By*) den 15. Februar 1841. Hans Forældre var Gaardejer Hans Andersen og Hustru, Mette Christensdatter. De var begge fromme kristne Mennesker og fandt især Opbyggelse ved at søge til Kirke hos den troværdige P. A. Fenger i Slotsbjergby. Navnlig Moderen deltog sammen med mange andre fra Egnen i de gudelige Forsamlinger, der da holdtes rundt om i Hjemmene, men kun mødte Forfølgelse fra Myndighedernes Side. Sammen med adskillige andre fromme Mennesker blev hun stævnet for Retten i Slagelse, fordi hun havde deltaget i de ulovlige gudelige Forsamlinger, og hun var blandt dem, der efter Afhøringen i Rettens Sal, gik ad Slagelse Gader og sang den gamle Kampsalme: „Op, I Kristne! ruster eder!“

Sønnen, Kristen Hansen, var Vinteren 1860—61 Elev paa Hindholm Højskole, og da han havde Sind til Bogen, kom han efter sit Højskoleophold, i 1861, til Blaagaards Seminarium. Her mødte han et levende grundtvigsk Aandsliv. Forstanderen for Seminariet var J. T. A. Tang, som Kristen Hansen satte højt, men den unge, livfulde Ernst Trier, senere Højskoleforstander i Vallekilde, fik dog større Betydning for hans Udvikling, skønt det kun var nogle Maaneder, han var hans Lærer paa Seminariet. Om Søndagen søgte Kristen Hansen til Kirke i Vartov og fik Indtryk af det rige Menighedsliv der, og han kom ogsaa i personlig Forbindelse med Grundtvig.

Kristen Hansen tog Lærereksamen i Juni 1863. Hans

*) Hans yngste Søster (Halvsøster) lever endnu i hans og hendes Fødegaard. Hendes Søn, Jørgen Rasmussen, er nu Ejer af den.

Eksamensbevis var ikke videre straalende. Han fik kun Karakteren: Ej uduelig. Dette betød dog ikke, at han var doven eller ubegavet. Grunden til det daarlige Resultat var vel den, at han ligesom andre Blaagaardsseminarister var saa optaget af de grundtvigske Skoletanker, at de betragtede Eksamen og Karakterer og alt det for temmelig foragtelige Ting, som det ikke kunde lønne sig at ofre megen Kraft paa. Var det ikke ligefrem noget af en Forbrydelse mod Folkeaanden at tage en Eksamen? Han havde vel ogsaa sine Særinteresser, som han især helligede sig. Hans Eksamenskarakterer er derfor en fornøjelig Blanding af alle Grader lige fra t'g'er til ug'er. Men at han ingenlunde foragtede Kundskaber, derom vidnede hans efterladte Bogsamling. Den indeholdt ikke faa engelske Bøger, i den fandtes ogsaa Ludvig Chr. Müllers islandske Læsebog og Rasmus Chr. Rasks oldnordiske Grammatik. Og-saa Tysk læste han, men holdt op i 1864. Det var Krigens Virkning. Selv var han ikke med i Krigen, svagelig var han af Legeme og havde ikke været Soldat. Men det tunge Nederlag gjorde stærkt Indtryk paa ham.

Da han var færdig med sin Eksamen, vidste han nok, hvad han vilde. I Seminarietiden var det blevet ham ganske klart. Han vilde være Lærer i den frie Børneskole.

Og netop i hans Hjemby, Forlev, maatte der være gode Betingelser for en Friskole. Den offentlige Skole paa Stedet kunde være bedre, end den var, og det stærke kristelige Liv, der prægede Eggen, gav en god Jordbund for en Skole, hvor Læreren kunde arbejde Haand i Haand med Hjemmene.

Paa Hindholm Højskole havde Kristen Hansen en Kammerat fra Nordsjælland, Lars Sørensen hed han. Efter Højskoleopholdet var de sammen paa Blaagaards Seminarium, og Hjertensvenner var de. De blev da enige om, at de vilde begynde et Friskolearbejde i Forlev.*) I Maj Maaned 1864 tog de fat.**)

*) Forlev Friskole 1864—1914, Højskolebladet 1914 Sp. 977—80.

***) I „Den danske Friskole“ I—II, en historisk Skildring af Kristen A. Lange, nævnes de to Friskolelærere og deres Virksomhed ikke. Stikprøver viser, at det er noget tilfældigt, hvad Forfatteren af denne Bog har faaet med af historisk Stof.

Hansen paa Forlev Mark begyndte de deres Virksomhed. Niels Hansen havde selv ingen Børn, men han gav gerne Plads til den nye Skole. I hans Hjem mødtes mange til gudelige Forsamlinger, og selv førte han nu og da Ordet ved Møderne. Det var med Glæde, at han aabnede sit Hjem for Friskolen. Foruden Niels Hansen var det især Brødrene Jørgen, Frederik og Lars Rasmussen, og tillige den blinde Lægprædikant Jens Dyrholm,*) der var Friskolens første Støtter.

Friskolen begyndte meget smaat med kun 4 eller 5 Børn, men allerede næste Aar, 1865, byggede Lars Sørensen en Skolebygning i Forlev By. En Arv gjorde det muligt for ham. Og 1870 var der 35 Børn i Skolen.

Der var vel knap nok Arbejde til to Lærere ved Skolen, og det ser ud til, at Lars Sørensen, der jo ogsaa rejste Bygningen, har været den, der trak Hovedlæsset. Deraf kom det, at Kristen Hansen kunde tage til Kolds Højskole i Dalum og være Lærer dér i Vintrene 1865—66 og 1866—67. Den ene Vinter var han sammen med baade „den store og den lille Jørgen Pæsen“, den første var den senere saa kendte Politiker og Redaktør af „Fyns Tidende“ Jørgen Pedersen, som Kristen Hansen kendte fra Blaagaard, og som var Lærer ved Kolds Skole i flere Aar, og den lille var den senere kendte Friskolelærer Jørgen Pedersen, Egebjerg, der var Elev paa Højskolen.

Antagelig har Kristen Hansen ved at være under Kolds Indflydelse faaet en stærk Trang til selv at prøve sine Kræfter som Højskolemand for egen Regning. Ved Novembertide 1867 begyndte han da en Højskolevirksomhed i Jørgen Rasmussens Gaard, „Kobberhøj“, paa Forlev Mark.

Jørgen Rasmussen gav gerne Husrum for Højskolen. Ogsaa han var Langelænder, men havde sammen med flere Søkende bosat sig paa Slagelseegnen. Han var en opvakt Mand, stærkt grebet af grundtvigsk Aandsliv, dertil en dygtig Mand i sin Gerning, ogsaa meget optaget af at sætte nyt i Gang, han anlagde f. Eks. en efter den Tids Forhold stor

*) Jak. Holm: Den blinde Evangelist Jens Sørensen Dyrholm. „Dansk Kirketidende“ 1876, S. 223—26.

Frugthave ved sin Gaard. Naar Højskolen ikke fik Lokale i Kristen Hansens Fødegaard, hvad der kunde have været rimeligt, var Grunden vel den, at hans Stedfader (hans egen Fader døde tidligt) var helt uforstaaende over for det grundtvigske Aandsliv. Men hos Jørgen Rasmussen, „ude paa Banken“, var der baade Husrum og Hjerterum. Hvor mange Elever Højskolen havde, kan der intet oplyses om. Johannes Dyrholm mener, at „der gik tre deroppe“, d. v. s. at der var tre Elever, der boede og fik Kosten paa Gaarden, af dem var den ene, Anders Larsen, fra Hejninge. Men desuden var der nogle, der boede og spiste hjemme og hver Dag kom og deltog i Undervisningen. Havestuen var Skolestue. Om Kristen Hansen havde Medhjælpere vides ej heller. Rimeligt er det vel dog at antage, at hans Ven Lars Sørensen har hjulpet til. Ordningen har vel været den, at Kristen Hansen var Hovedmanden paa Højskolen, medens Lars Sørensen havde sit Hovedarbejde i Friskolen.

Hvor længe Folkehøjskolen paa Forlev Mark har været i Virksomhed findes der ikke sikre Oplysninger om. Sandsynligvis er der ogsaa holdt Skole Vinteren 1868—69, men af Mangel paa Tilslutning har Kristen Hansen saa opgivet sit Højskoleforsøg.

Sin Lærergerning ved Friskolen i Forlev opgav han efter 4—5 Aars Forløb i 1869. I nogle Aar var han derefter Lærer paa Vallekilde Højskole hos Trier.*)

Men som naturligt var, følte han Trang til at faa Fod under eget Bord og søgte igen til sin Hjemegn. I 1875 begyndte han en Friskole nær sin Fødeby, paa den anden Side af Aaen, i Næsby. Og Trier, som han stod i saa megen Taknemmelighedsgæld til, skaffede ham en Hustru, d. v. s. førte ham sammen med den unge Kvinde, der skulde blive hans Hustru.

I Sommeren 1876 var der blandt Eleverne paa Vallekilde

*) I den Fortegnelse over Vallekilde Højskoles Lærere og Lærereinder fra 1865—1923, som findes i „Fra Vallekilde Højskole 1924“, udarbejdet af Valdemar Bennike, findes hans Navn ikke. Men Bennike gør opmærksom paa, at Fortegnelsen næppe er fuldstændig.

Højskole en ung Pige, der hed Maren Larsen. Hun var fra Kærby Mark ved Kalundborg, Datter af Gaardmand Lars Jørgensen og 20 Aar gammel. Efter Højskoletiden vilde hun gerne have en Plads, hvor hun kunde begynde at uddanne sig til Lærerinde. Hun raadførte sig da med Trier, og han vidste, at Friskolelærer Kristen Hansen i Næsby søgte en Husbestyrerinde. Han gav ham det bedste Skudsmaal og anbefalede hende meget varmt at tage mod den Plads. Hun gjorde det, og den 26. Maj 1877 stod Maren Larsens og Kristen Hansens Bryllup. Men ikke mange Maaneder efter døde han fra hende og sin Gerning. Den 24. December 1877 gik han bort, kun 36 Aar gammel.

Om disse hans sidste Aar er der Vidnesbyrd, som fortæller om, at han havde megen Evne til at tale til de unge især. Han holdt Aftenskole for unge Karle, bl. a. deltog Johannes Dyrholm med Glæde i hans Undervisning. Og ofte holdt han om Søndagen kristelige Møder i Skolen. Ogsaa her var de unge glade ved at være med. Ofte talte han selv ved disse Søndagsmøder; Johannes Dyrholm mindes især et Møde en Søndag ind mod Jul 1877 (kort Tid før Kristen Hansen døde), „noget forunderligt gav han os den Søndag“, siger Dyrholm.

Men ogsaa for en langt større Kreds blev Kristen Hansen kendt.

Han havde i sin Barndom og Ungdom levet blandt Mennesker, der søgte til de gudelige Forsamlinger. Og de Folk nærrede en stærk Kærlighed til Friheden. Han var senere kommen i levende Forbindelse med Grundtvigs folkelige og kirkelige Frihedstanker. Og blev selv en trofast Frihedsven. Da derfor Kampen kom i 1866 om Grundlovsspørgsmaalet, var han ivrig Talsmand for Junigrundlovens Bevarelse.

Ung var han, lige fyldt 25 Aar, men Egnens Frihedsfolk maa have haft Tillid til den unge Friskolelærer fra Forlev, de opfordrede ham til at stille sig ved Folketingsvalget i Sorø Amts 3die Valgkreds ved Valget den 4. Juni 1866.

Slagelsekredsens Repræsentant var paa det Tidspunkt ingen ringere end Finansminister Fønnesbech, som naturligvis var Tilhænger af den Grundlovsændring, som blev ved-

taget den 28. Juli, Grundloven af 1866 med dens indskrænkede Valgret til Landstinget.

„Sorø Amtstidende“, der da blev udgivet og redigeret af C. I. Magnus, gik stærkt i Ilden for den nye Grundlov og kunde hen mod Slutningen af Maj meddele, at Hs. Exc. Finansministeren agtede at stille sig til Genvalg ved Valget den 4. Juni. Bladet føjer til*): „Vi er overbeviste om, at Hr. Fønnesbech vil blive modtagen med Velvillie, ikke mindre efterat han er kaldet til Kongens Raad.“***) I samme Nummer gør Bladet opmærksom paa, „at et fanatisk Parti, vildledet af nogle omrejsende Agitatorer, har besluttet at opstille en Modkandidat her i Kredsen — der nævnes Skolelærer Kornbech i Vemmeløv og „Friskolelærer“ Hansen i Foerløv...“ Til sidst udtaler Bladet Haabet om, at de gode Borgere i Korsør vil vise den samme Deltagelse for det forestaaende Valg som de viste ved tidligere Valg.

Den 23. Maj havde Finansministeren paa Gennemrejse et Møde i Slagelse med en anseelig Mængde af Byens Borgere og ikke faa af Omegnens Vælgere. Et Leve for Ministeren blev besvaret med ikke mindre end „9 Gange gentaget Hurra“.***)

Senere†) oplyser Bladet, at Femtejuniformeringen har holdt Møde i Slagelse Lørdag den 26. Maj for at komme til Klarhed over, hvilken Kandidat Partiet vil opstille i Slagelsekredsen. Skolelærer Kornbech har trukket sig tilbage, men „den navnkundige Smed Søren Jensen af Rude††) har nu bestemt at tilbyde Sorø Amts 3die Valgkreds sin Tjeneste“.

*) „Sorø Amtstidende“ 22. Maj 1866.

**) C. A. Fønnesbech (1817—80) var Folketingsmand for Slagelsekredsen fra 1858—72. Han var cand. jur. og købte 1843 Vesterbygaard ved Tissø og blev en dygtig Landmand. Oprindelig var han støttet af Bondevennerne, men gled efterhaanden helt over til Godsejer-Højre. 1865 var han bleven Finansminister i Grev Frijs' Ministerium.

***) „Sorø Amtstidende“ 24. Maj 1866.

†) „Sorø Amtstidende“ 28. Maj 1866.

††) Smed Søren Jensen fra Rude (1816—99) var med en kort Afbrydelse i 1853 Folketingsmand for Skelskørkredsen 1852—55, for Ruds-Vedbykredsen fra 1858—64.

Det blev dog ikke afgjort, mener Bladet, om man vilde opstille Smeden eller Friskolelærer Hansen, Forsamlingen var omtrent ligelig delt mellem de to Kandidater.

Helt paalideligt har Bladet vel ikke været underrettet — maaske vilde det gerne se Smeden som Kandidat som den mindst farlige— for i samme Nummer af Bladet findes der en Kundgørelse fra Friskolelærer Kristen Hansen. Den lyder saaledes:

At jeg stiller mig som kandidat ved folketingsvalget den 4de Juni i Sorø amts 3die valgkreds, meddeles herved kredsens vælgere.

Forløv d. 27de Maj 1866.

K. Hansen.

Det kan ikke af „Sorø Amtstidende“ ses, om Kristen Hansen har holdt Vælgermøder. Hvis saadanne er holdt, har vel Bladet set sin Fordel ved ikke at referere dem. Søndag den 3. Juni holdtes en Grundlovsfest i Vemmelev, til hvilken en stor Kreds af Mænd navnlig fra Vemmelev Sogn var Indbydere. Ved denne Fest har dog sikkert den nye Folketingskandidat talt, men „Sorø Amtstidende“ har ingen Omtale af Festen.

Den nye Grundlovs Tilhængere har ikke været ganske sikre paa Sejren. De udfolder livlige Bestræbelser for at oplyse alle, „hvem Fædrelandets Vel ligger paa Hjerte“, om, hvad Valget drejer sig om. En Række ansete Slagelseborgere indbød saaledes til et Møde i Ridehuset den 2. Juni Kl. 5. Indbyderne til Mødet var bl. a. Skolebestyrer H. K. Schou, Købmand H. J. Schou, Tobaksfabrikant Schiang, Købmand S. C. Werner og Købmand C. F. Grønvold. Sognepræsten ved Sct. Mikkel, Dr. Viborg, talte ved Mødet.

Den 4. Juni oprandt Valgdagen. Valghandlingen foregik i Ridehuset. Vælgerne fra Korsør kom med Ekstratog, og med Faner og Musik i Spidsen marcherede Fønnesbechs trofaste Korsør-Garde fra Banegaarden til Ridehuset. Dr. Viborg anbefalede at vælge Finansministeren, og Skolelærer Kornbech holdt en kort Tale, hvori han anbefalede Vælgerne at stemme paa Friskolelærer Kristen Hansen. Under denne

Tale var der megen „utilbørlig Støj, som formentlig baade nu og senere fremkaldtes ved, at kun de Nærmeststaaende formedelst en uheldig Placering af Valgtribunen var istand til at høre de Talende“, hedder det undskyldende i „Sorø Amtstidende“s Referat.*) Ogsaa en anden Stiller fra Landet (hans Navn nævnes ikke) anbefalede Kristen Hansens Valg. Denne sidste anbefalende Stiller fremhævede, at Kristen Hansen var en Mand, der vidste, hvad han vilde. Da Finansministeren derefter fik Ordet, begyndte han med at bemærke, at han troede, at det ogsaa kunde siges om ham, at han vidste, hvad han vilde. Derefter talte han om Forfatningsforslaget og sagde bl. a.: „Hvo kunde sige, hvad Danmarks Skæbne vilde blive, naar det frembød for Europa Synet af et splidagtigt Folk, der ikke kunde ordne sine indre Forhold.“ Hans Valgtale blev flere Gange afbrudt af Bifald.

Ogsaa Friskolelærer Kristen Hansen blev, da han tog Ordet, hilst med Hurraraab af sine Partifæller. Han erklærede, at han, om han blev valgt, vilde sige Nej til Grundlovsudkastet. Og hans Tale refereres iøvrigt saaledes:

„Ved Valgmaaden til Landstinget skete et Brud paa den almindelige Valgret, som hidtil var anset som Grundvolden for den sande Frihed. Han mente, at det med det hvilende Grundlovsudkasts Forkastelse dog ikke blev nødvendigt at regere med fire Forsamlinger, da de under Rigsraadet hørende Anliggender ved simpel Lov, hvorved de fælles Anliggender blev gjort til særlige, kunde henlægges til Rigsdagen. Retten hertil støttede han paa det Forbehold, Rigsdagen tog ved Afgivelsen af Fælles-Anliggenderne.“ Referenten føjer til, at en stor Del af Kandidatens øvrige Udtalelser gik tabt under den Uro, der herskede under hele Valghandlingen, og de utilbørlige Udraab, hvormed den ofte afbrødes.

Ved Kaaringen blev Finansministeren erklæret for valgt, men der blev straks forlangt skriftlig Afstemning.***) Denne gav det Resultat, at Finansministeren blev valgt med 1050 St., Kristen Hansen fik 655. Fra Slagelse By stemte ca. 500

*) „Sorø Amtstidende“ 5. Juni 1866.

**) Valgprotokollen (Slagelse Bys Arkiv) oplyser, at det var Kristen Hansen, der krævede det.

paa den valgte, og de mødte Vælgere fra Korsør (305) stemte alle som én paa Finansministeren. Det var fra Landsognene, at Kristen Hansen især fik sine Stemmer.*)

Efter Valget drog de sejrende i Procession til Skoven, hvor et Festmaal tid var beredt, og hvor Taler i Mængde blev holdt, selvfølgelig for Kongen og den genvalgte Folketingsmand, men ogsaa de gode Vælgere fra Korsør fik deres Hurra, og ligeledes blev der udbragt et Leve for Bondestanden. For dette sidste takkede Sognefoged Jens Christensen i Næsby, „der turde indestaa for sin Stands sunde og rigtige Sans til at vælge de rette, naar de blev upaavirkede af falske Ledere“.

Dagens Anstrengelser sluttede med, at man fulgte Korsøranerne til Banegaarden og derfra Finansministeren til hans Bopæl.

Saaledes blev den valgte fejret. Den Hyldest, man bragte den faldne Kandidat, var knap saa festlig. Straks efter Valghandlingens Ophør, da Lidenskabernes Sø var i stærkt Opør, sørgede Kristen Hansens Venner for, af Bekymring for hans Liv og Lemmer, at faa ham fulgt hen i en Butik, men straks efter blev Butiksruden knust af en Sten, og Kristen Hansen maatte derefter gennem Bagdøren føres ud til en Vogn, som saa kørte ud af Slagelse med ham, alt hvad Remmer og Tøj kunde holde. Men om dette staar der selvfølgelig intet i det Blad, der havde anbefalet Finansministeren.

Kristen Hansen blev ogsaa opfordret til at stille sig ved Folketingsvalget den 12. Oktober 1866, men sagde Nej til Opfordringen. Ved dette Valg blev Finansministeren valgt uden Modkandidat.

Men Friskolelæreren i Forlev var ikke alene en varm Talsmand for den politiske Frihed. Ogsaa paa andre Felter viste han sin Kærlighed til Friheden og deltog med Iver i Arbejdet for den.

Paa Kirkelivets Omraade var der stærk Gæring i de Dage. En Del grundtvigske Præster og Lægmænd havde i

*) Hverken i Dagbladene eller i Slagelse Bys Arkiv findes Oplysninger om Stemmetallene fra de enkelte Kommuner.

1866 stiftet en Forening for Frihed i Folkekirken. Forhandlingen om Valgmenighedsloven, der blev vedtaget i Foraaret 1868, havde vakt stærkt Røre rundt om i Landet. Ogsaa Spørgsmaalet om en Kirkeforfatning var stærkt i Forgrunden.*)

Om disse brændende Kirkespørgsmaal blev der holdt Møder rundt om i Landet. Ogsaa i Slagelse holdtes et saadant stærkt besøgt Møde den 9. Oktober 1867. Mødet blev holdt efter Indbydelse af 19 Mænd i Omegnen af Slagelse, Skelskør og Korsør, og Kristen Hansen var en af Ordførerne. Forsamlingen vedtog en Udtalelse, delt i tre Afsnit. Det første lød saaledes: „Forsamlingen udtaler, at den finder, at en særlig lov- eller raadgivende Myndighed for Folkekirken ved Siden af Rigsdagen vil blive fordærvelig for Folkekirken og det hele Folkesamfund“.

Kristen Hansen holdt en indledende Tale om dette første Afsnit og deltog ogsaa i Forhandlingen om de øvrige Spørgsmaal.

Kristen Hansens Livsbane blev som før nævnt tidligt afbrudt. Han døde Juleaftensdag 1877 og blev den 29. December jordfæstet paa Vemmelev Kirkegaard.**)

Selv om det kun er forholdsvis lidt, der kan gives til Oplysning om hans Liv og Gerning, faar man dog et stærkt Indtryk af, at han levede med i sin Tids Begivenheder og havde baade Vilje og Evne til at gøre en Indsats for det, han af Hjertet troede var det rette.

FRED. NØRGAARD.

*) L. Koch: Fra Grundtvigianismens og den indre Missions Tid 1848—98, S. 133 f.

**) Enkefru Maren Hansen bor i Vejen, hvor hun fører Hus for sin Søn.

LÆST OG HØRT.

EN BOG. Johann Gutenberg var jo nok en god og rar Mand, der ikke lod Vreden løbe af med sig. Men havde han kunnet forudse, hvad der nu og da trykkes, saa vilde han sikkert i Harme sagt: Nej, naar I lader mig saadant Svineri og Bras trykke, saa hartad fortryder jeg, at jeg opfandt Bogtrykkerkunsten.

Jeg maatte engang i Sommer give Gutenberg Ret i denne Betragtning. Jeg skulde rejse hjem, en lang Rejse var det, og desaaarsag laante jeg en nys udkommen Bog til Underholdning. Dens Titel skal jeg ikke røbe, ej heller skal jeg stille Forfatteren i Gabestok ved at nævne hans Navn. Jeg læste Bogen, medens Statsbanernes bekvemme Tog førte mig mod Fredericia og senere over det blomstrende Fyn. Men Gang paa Gang maatte jeg spørge: Hvad Hensigt har Forfatteren egentlig haft med at nedskrive alt dette Griseri? Med Kunst har Bogen intet at skaffe. Dens Stil er uden Ejendommelighed og Klarhed. Forfatteren kunde vel højst faa et lille g \times for den ved en Eksamen med velvillige Censorer. Her er intet som helst fremragende. Men Manden synes at kende en Del til Drukkenskab og Opkastning, til lummer Sanselighed og Løsagtighed. Hvad er egentlig Hensigten med et saadant Værk? Da jeg i Nyborg lagde Bogen fra mig, randt mig i Hu et Par Linjer af nogle Vers af Visedigteren Ærbødigst; jeg gengiver dem efter Hukommelsen:

Hvis Gutenberg ikke havde levet,
var meget Sludder aldrig blevet skrevet.

Med hin Bog i Erindring vil jeg gerne foreslaa Griseri indsat i Stedet for Sludder. Men Versrytmen tillader det vist ikke.

ET ORD AF CHR. COLLIN. Nogle Dage efter hin Rejse fandt jeg i mine Gemmer en liden Bog med Optegnelser fra min Læsning i de unge Dage. Jeg havde i en Bogsamling laant „Kunsten og Moralen“, en da meget omtalt Bog af den norske Kritiker Chr. Collin. Jeg forstod vel ikke meget af den, men naar man er 18 Aar, gaar man jo ikke til Side for de største Spørgsmaal. Jeg læste vist ogsaa Bogen, gjorde i det mindste nogle Uddrag af den. Et af dem lyder

saaledes: „Digterens Sjæl skal røre ved Tusinder af Sjæle. Derfor maa han bevare sit Sind rent som Lægen sine Hænder.“

Disse Ord har dog vist Gyldighed ogsaa i Dag, ikke alene for Digtere, men ogsaa for dem, der kun skriver Bøger.

TIDSSKIFTE. Jeg husker, hvorledes Johannes Jørgensens: „Livsløgn og Livssandhed“ greb os. I hans skønne Sprog et flammende Farvel til Gudløsheden og Løragtigheden, en Protest mod Lummerheden i Litteraturen, en Kærlighedserklæring til Renhed, Skønhed og Tro, et Tegn paa, at nye Tider var ved at rinde ind.

Staar vi over for et lignende Tidsskifte nu? Mon de Bøger, der stinker af Lummerhed, er i Kurs hos Ungdommen i vore Dage?

Jeg har hørt, at en ung Kvinde ved et Møde i København traadte frem og sagde: „Lad os blive fri for at vade i alt det Snavs, I serverer i jeres Bøger. Vi ledes ved det.“

Er det en ny Tids Tone?

HØJSKOLEN OG NAZISMEN. Jeg ser, at „Højskolebladet“ engang i Sommer bragte en Fortegnelse over de Højskolemænd, der har udtalt sig mod Nazismen. Hvilket er meget godt. Fortegnelsen er dog ikke fuldstændig. Men „Højskolebladet“ kunde have sparet megen Spalteplads, hvis det, i Stedet for at nævne Modstanderne af Nazismen, havde offentliggjort Navnene paa de Højskolemænd, der er Nazister. Det kunde let være gjort. Der er kun én, siger og skriver én.*)

ET SPØRGSMAAL OG ET SVAR. „Kristeligt Dagblad“ (***) havde i August Maaned, da det sære maa fremskaffes for at holde Læserne vaagne, et mærkeligt Rundspørge. Bladet stillede følgende Spørgsmaal til nogle kendte Mænd: „Hvorledes vilde Kristus blive modtaget af vor Tids Slægt, hvis Han kom tilbage i 1934?“ Blandt dem, der blev spurgt, var Socialministeren, der altid er villig, Borgmester Kaper, der ogsaa gerne svarer, og selvfølgelig Indre Missions nye Formand, Sognepræst C. Bartholdy. Et lille Afsnit af den sidstes Artikel skal anføres her. Pastor Bartholdy skrev, at kom Kristus igen i 1934, vilde Grundtvigianerne finde ham altfor pessimistisk. Og han fortsætter: „De vilde ogsaa synes, han havde altfor lidt Forstaaelse af det folkelige og næsten ikke interesserede sig for Opdragelse, Psykologi, Gymnastik, Fredssag, Folkeforbund, i det hele taget Tidens brændende Spørgsmaal. Lige i Begyndelsen, naar han var blevet Avisstof, vilde han blive indbudt til Efteraarsmødet i Lem-

*) og nu ser jeg, at han har sagt Farvel til Højskolegerningen.

**) i Note sagt: det mest nazistisk farvede Dagblad her hjemme.

vig Frimenighed som Foredragsholder. Men han vilde ikke kunne maale sig i Aandrighed med Bukdahl. Hvad Kristendom angaar, vilde han falde igennem ved Siden af Begtrup. Hans Bibelopfattelse vilde være forfærdelig for et Menneske af det 20. Aarhundrede. Man vilde anbefale ham et Besøg paa Askov udvidede.“

Er det den nye Formands Kammertone over for Grundtvigianerne?

GIK ALLE KONGER. I min Barndoms Bibelhistorie stod paa første Blad Brorsons malende Vers:

Gik alle Konger frem paa Rad
i deres Magt og Vælde,
de mægted ej det mindste Blad
at sætte paa en Nælde.

Det var en smuk Indgang til at læse Beretningen om Verdens Skabelse.

Dette Vers findes som bekendt i Salmen: „Op al den Ting, som Gud har gjort“, en af Brorsons skønneste Salmer. Og nu kunde vel ingen finde paa at forbedre dette Vers.

Men i Rationalismens Dage var det anderledes.

Den Salmebogskommission, som frembragte den evangelisk-kristelige Psalmebog (udkom 1798), havde Bryderi nok med det Vers.*)

„Op al den Ting, som Gud har gjort“ var en af de Salmer af Brorson, som fandt Naade for Kommissionens Øjne. Men den kunde ikke uændret gaa ind i Salmebogen. Og navnlig det nævnte Vers trængte til Forbedring. Det var upassende at tale om, at Jordens Konger gik frem paa Rad, og ogsaa Nælden vilde man af med. Det skal dog siges til Digteren, Rahbeks Ære, at han med Fynd og Kraft stred for at beholde baade Kongerne paa Rad og Nælden, „det male- riske: Jordens Konger, der gik paa Rad“, som Rahbek selv siger. Men han blev overstemt. I Prøveheftet til Salmebogen træffer vi følgende „Forbedring“, foretaget af Ove Malling:

Om alle Kongerne end fremstaa
i deres Magt og Hæder,
de faa ej skabt det mindste Straa,
som Kvægets Fod nedtræder.

I Salmebogens endelige Skikkelse lød Verset saaledes:

Og kom end alle Kongerne
i deres Pragt og Vælde,
ej mindste Straa frembragte de,
et Vink dem selv kan fælde.

*) Professor Fred. Nielsen: Bidrag til den evangelisk-kristelige Psalmebogs Historie (i Indbydelsesskrift til Københavns Universitets Aarsfest, 1895).

Dette Vers er vel endnu ringere end Prøveheftets.

Jeg er glad ved, at jeg i min Bibelhistorie fandt Brorsons Vers og ikke den udvandede „Forbedring“.

EN HEDENS OPDYRKER. I vor Læsestue staar Forfatteren, Gaardejer Salomon Frifelts Bog: „Gennem de jydskes Udmarker“, en Bog vel værd at læse. Den beretter om mange, der i Slid og meget Arbejde har opdyrket Hede og Mose, saa frugtbart Agerland nu lyser ved Foraarstide, hvor Lyngens mørke Flader før bredte sig. Bogen giver et stærkt Indtryk af den Kamp, der er kæmpet af Mænd og Kvinder for at gøre Danmark større. Med Rette er Bogens Undertitel: En Bog om Mandsvilje og Kvindemod. I Fortællingens Form er skildret 38 Mænds og Kvinders Arbejde. Og sidst i Bogen er der saa korte Beretninger om de Mænd og Kvinder, der indtil 1929 har faaet Foreningen af jydskes Landboforeningers Sølvmedalje for Landboflid. 228 Navne er der og en kort Omtale af den enkeltes Bedrift.

Nu ser jeg, at Salomon Frifelt ved et Møde i Sommer har givet en udførlig Skildring af en blandt de 228, Jeremias Møller og hans Husfru. Skildringen er baade fornøjelig og talende. „Eventyret om Jeremias“ kalder Frifelt den. Jeg aftrykker dette Eventyr efter et Referat, jeg fandt i et jydsk Dagblad:

„For 70 Aar siden gik paa Heden mellem Brande og Thyregod en lille Faaredreng. Han var kun 7 Aar gammel og saa lille, at han knapt kunde se over Lyngbuskene, hvis han kom ned i en Lavning. Hans Hjem var saa fattigt, at Opnaaelsen af det daglige Brød var en Kamp fra Dag til Dag. Hvis han ikke græd, saa sang han, alt efter som hans Stemning var, og kun een Ting havde han rigeligt: nemlig af Tid! Dagene var uendelig lange, før Solen puttede sig ned i Heden bag Brande Kirketaarn, men Drengen, hvis Navn var Jeremias, hittede paa at benytte Tiden. Han stablede Tørv og plukkede Bær og tjente en Ekstraskilling af og til.

En Sommerdag kom der en Mand med Stude for en Vogn og en Plov paa Vognen, og Manden gav sig til at pløje et afsvedet Hedestykke. Dette var en Oplevelse for Jeremias, og med et stod det klart for den lille Purk, hvad han vilde, naar han blev stor.

„Naar A blywer stuer“, sagde han, „vil A ha' en Styk' Hie og tow Stud' og saa vil A ha' Rug i Stej' for Lyng!“

Dette blev Jeremias Barndomsdrøm. 16 Aar gammel fik han Plads som Karl og arbejdede i en Mergelgrav fra Kl. 3 Morgen til Solnedgang. Han sagde selv om Arbejdet: „Det ska' nok ta' æ Kjællelied faer Awten, saa 'en ett behøver Gymnastik eller Boldspjat!“

Saa kom han til at tjene et Sted i Nærheden af en Smed, og denne Smed havde en Datter, som efter Jeremias' Opfattelse var den kønneste Pige i Verden.

Smedens Lene og Jeremias passede godt sammen, for de var lige unge og lige fattige. Folk snakkede jo nok om de unge og kunde ikke forstaa, hvad Lene vilde med ham, naar hun kunde faa en Gaardmandssøn, men Lene vidste nok, hvad hun vilde. De to unge blev gift, og Jeremias købte et lille Hus i Hallundbæk Mose, skønt alle raadede ham fra det. Men de unge flyttede ikke straks ud i Huset. De tjente deres Tjenestetid ud til November, men hver Søndag stak Jeremias en Tur op til Huset. Hans eneste Besætning var en Hane, en sort „Kok“, der selv fandt Føden. Naar den galede ham i Møde, var der ligesom noget hjemligt over Huset, men en Morgen fandt han Hanen dræbt af en Ræv, og han svor Hævn. I den første Vinter nedlagde han 11 Ræve, og Vinteren igennem var han Daglejer for 25 Øre om Dagen. Da Foraaret kom, begyndte han at opdyrke Heden — og nu gik hans Barndomsdrøm i Opfyldelse. Han dyrkede Heden op og købte endnu 70 Tønder Land Hede og Mose. De lyse Nætter var „en skøn Tid“ for Jeremias, for da kunde han pløje og mergle hele Døgnet rundt uden Ophold.

Da Heden var opdyrket, byttede Jeremias med en Gaard i Sdr. Omme og fik 3000 Kr. i Bytte. Gaarden drev han op til at være den bedste, men da al Hedejord var opdyrket, gik Jeremias tit og ønskede, at der var mere Hede at opdyrke, for Hedeopdyrkning var Mandsgerning. Han snusede ofte mod den sure Duft fra Jorden, og tilsidst blev Trangen ham for stærk. I 1914 gik han for tredie Gang i Gang med at opdyrke Hedejord, og da Gaarden var i Drift, overtog hans Datter og Svigersøn Gaarden.

Nu var Jeremias 69 Aar og Lene 71 Aar, men Jeremias vilde ikke høre Tale om at gaa paa Aftægt. Han fandt en dejlig Hedelod i Engbæk i Sdr. Omme, hvor der var 40 Tdr. Land Hedejord, som skulde opdyrkes. For fjerde Gang begyndte Jeremias frivilligt at opdyrke Heden, og hvor langt er nu Lene og han naaet? Ja, prøv selv at se, hvis De engang kommer lidt bort fra Alfarvej — det er nok værd at se.“

1920 fik Jeremias Møller og hans Hustru Foreningens Sølvmedalje for Landboflid. Med Rette, vil alle sige.

HØJSKOLER, LANDBRUGSSKOLER OG HUSHOLDNINGSSKOLER. Det statistiske Departement offentliggjorde i Sommer en Række Oplysninger om Elevtal m. m. paa de nævnte Skoler i Aaret 1932—33 (Sommerskolen 1932 og Vinterskolen 1932—33).

Nogle af de offentliggjorte Tal skal her nævnes, og til Sammenligning er andre vedføjede:

Ialt var der 60 Højskoler og 21 Landbrugsskoler, medens Tallet paa Husholdningsskoler ikke nævnes.

Det nævnte Aar havde Højskolerne 6362 Elever, Landbrugsskolerne 2440, ialt 8802.

Til Sammenligning skal nævnes Tallene siden 1928—29.

	Højskoler	Landbrugsskoler
1928—29	6479	2734
1929—30	6380	2986
1930—31	6407	3101
1931—32	6490	2648
1932—33	6362	2440

Landbrugskrisen tog jo for Alvor fat i Efteraaret 1930 og har siden vedvaret, men Højskolernes Elevtal er kun i ringe Grad præget af Krisen, medens Landbrugsskolerne i højere Grad har mærket den.

Paa Husholdningsskolerne var der i 1932—33 1062 Elever og paa Høj- og Landbrugsskolernes Husholdningsafdelinger 340 (71 paa Højskolernes, 269 paa Landbrugsskolernes, hvilke Tal er medregnede i de foran nævnte samlede Elevtal for Højskoler og Landbrugsskoler). De tilsvarende Tal for 1931—32 var 1009 og 590.

Af de 6362 unge Mænd og Kvinder, der var Elever paa Højskolerne, var 2356 Børn af Gaardmænd, 753 af Husmænd, ialt 3109, af de 2440 Landbrugsskoleelever var 1041 Gaardmandsbørn og 335 Husmandsbørn, ialt 1376 (de tilsvarende samlede Tal var 1930—31: 3781 og 1808). Elevtallet fra Gaardmands- og Husmandshjem har saaledes været i stærk Nedgang for begge Skolearters Vedkommende. Til Gengæld har Børn fra Arbejderhjem i højere Grad søgt Skolerne: 1930—31 var 329 Højskoleelever og 62 Landbrugsskoleelever fra Arbejderhjem, ialt 391, i 1932—33 var de tilsvarende Tal: 527 (paa Højskole: 449, paa Landbrugsskole: 78). Paa Højskolerne og Landbrugsskolerne var godt Halvdelen af Eleverne Børn af Gaardmænd, paa Husholdningsskolerne noget over en Fjerdedel (301 af 1062). Af de sidst nævnte Skolers Elever var næsten Halvdelen fra Hovedstaden og Provinsbyerne (154 og 366).

FRED. NØRGAARD.

FORSKELLIGE MEDDELELSER.

ELEVFORENINGENS Bestyrelse består af følgende: Formanden, Arne Hansen, Rislev, Næstved, Vagn Hansen, Sædder, Thureby, Johannes Petersen, Sadserup, Holbæk, Fru Gunver Christoffersen, Onsbjerg Præstegaard, Samsø, Frk. Erna Lauritzen, Hemmeshøj, Forlev, Fru Ellen Kristensen, Bjerghygaard, Slagelse, og Frk. Marie Henriksen, Tingjellinge, Dalmose. Revisorer er: Aksel Christiansen, Sadserup, Holbæk, og Povl Lindersgaard, Lund, Rørvig.

AARSSKRIFTETS FORSENDELSE. Ogsaa i Aar bliver Aarskriftet udsendt uden Opkrævning, idet det forventes, at Medlemmerne indsender Medlemsbidraget paa vedlagte Indbetalingskort. Ved denne Ordning kan Foreningen spare en ikke ringe Del af de store Portoudgifter. Alle Medlemmer anmodes om, saa snart de har modtaget Aarskriftet, at afsende de to Kroner, som Indbetalingskortet lyder paa. Hvis det ikke gøres, bliver der senere Ulejlighed og Udgift ved Udsendelse af Postopkrævning.

Paa Bagsiden af Indbetalingskortets Kupon (paa hvilken er trykt: Medlemsbidrag) kan anbringes Meddelelse om Ændringer i vedkommende Medlems Hjemstedsadresse. Henvendelser angaaende Aarskriftets Forsendelse m m. sendes under Adresse: Antvorskov Højskoles Elevforening, Slagelse. Ved alle den Slags Henvendelser bedes man opgive, hvilket Aar man var Elev paa Skolen. Elevforeningens Postkonto er Nr. 11593.

TIL GAMLE ELEVER! Mange gamle elever har siden, jeg rejste fra Antvorskov højskole, sendt mig hilsener, som jeg har været meget taknemmelig for, men jeg har desværre ikke fået svaret på dem alle, og derfor sender jeg nu her gennem årsskriftet en hilsen til eleverne fra årene 1920—32 med tak for gode minder! Og jeg takker elevforeningen for det smukke maleri, jeg i sin tid fik overrakt til erindring om mit arbejde i foreningen.

Hvor jeg er nu? Ja, jeg arbejder her på sømandshjemmet. Sømand — mest unge (og en del ældre) rykker stadig ind og „tørner

til“ igen, når der viser sig en hyre. Under deres ophold i land prøver vi på at . . . nej, det er ligesom med højskolearbejdet, det kan ikke beskrives, det skal leves, men bl. a. holder vi i vinterhalvåret dag-skole for dem, der har lyst at være med. Hvordan sømænd er? Prægtige mennesker, som det er en daglig glæde at leve midt iblandt.

Venlig hilsen!

Niels Karstensen.

Sømandshjemmet, Sct. Annæ Plads 20, København K.

ELEV MØDER. Elevmødet 1935 holdes som sædvanligt den første Søndag i Juli, altsaa Søndag den 7. Juli. De, der kan komme Dagen før, er meget velkomne. Søndag begynder Mødet Kl. 10.

Søndag den 20. Januar holdes her en Sammenkomst for gamle Elever. Alle, der kan komme, er velkomne, en Madpakke bedes medtaget, Resten sørger vi for. Mødet begynder Kl. 4.

Elevmødet for Elever fra Ribe Amt og tilgrænsende Dele af Sønderjylland holdes i Ribe Søndag d. 1. September. Det begynder Kl. 2½.

ANDRE MØDER. Vort Julemøde 1934 bliver Tirsdag d. 18. Decbr. Kl. 3. Stiftsprovst Brodersen og Slotspræst Geismar taler.

Søndag d. 5. Maj 1935 bliver her Møde i Anledning af Sommer-skolens Begyndelse. Vort Efteraarsmøde holdes Søndag d. 15., Man-dag d. 16. og Tirsdag d. 17. September 1935.

LÆRERKREDSSEN. Ved Vinterskolen 1934—35 virker følgende: Kredslæge Fog, Arne Fredsted, Holger Grønnegaard, Frk. Astrid Hansen, Oskar Hansen, Thorvald Laursen, Erik B. Nissen, Fru Gerda Nørgaard og Fred. Nørgaard. Ved Sommerskolen medvirkede foruden de ovennævnte (med Undtagelse af Fredsted og Grønnegaard) Frk. Marie Jensen, Fru Inge Nissen og Frk. Kirstine Sørensen.

UDKOMNE BØGER: Studiekredsen, Arbejdsform og Studievejled-ning, udgivet af Thorvald Laursen og Erik B. Nissen. (8 S. og 10 Studiekredsvejledninger i Mappe). Danske Sange, 6. Udg. v. Th. Laursen. Fred. Nørgaard: J. C. Christensen. Nogle Rids til en Lev-nedstegning (51 S.). Samfundslære, udarbejdet af Fred. Nørgaard og Anders Uhrskov, 6. Udg., 77 S.

FØLGENDE Blade og Tidsskrifter er fremlagte i Skolens Læse-stue: Sorø Amtstidende, Vestsjællands Folkeblad, Sorø Amts Dagblad, Berlingske Tidende, Morgen- og Aftenudgaven, Aalborg

Amtstidende, Aarhus Amtstidende, Frederiksborg Amts Avis, Fyns Tidende, Hejmdal, Holbæk Amtstidende, Holstebro Dagblad, Horsens Folkeblad, Kalundborg Folkeblad, Maribo Amtstidende, Møens Dagblad, Nakskov Tidende, Næstved Tidende, Randers Dagblad, Ringkøbing Amts Dagblad, Ringsted Folketidende, Roskilde Dagblad, Samsø Folketidende, Vejle Amts Folkeblad, Vendsyssels Tidende, Vestkysten, Østsjællandss Folkeblad, Holbæk Amts Venstreblad, Retsstatsbladet, Andelsbladet, Bavnens, Brugsforeningsbladet, Dansk Ungdom, Dansk Folkestyre, Højskolebladet, Vort Landbrug, Fremtiden, Ungdom og Idræt, Dansk Idræt, Landboværnet, Maanedssblad for K. F. U. M., Dansk Politik.

ANTVORSKOV Højskoles Elevforening har ca. 2100 Medlemmer.

BIDRAG til Aarsskriftet 1935 sendes inden 1. September til Forstander Nørgaard.

ELEVERNES NAVNE OG HJEMSTED.

VINTERSKOLEN 1933—34.

Jens Andersen, Bastegaarden, Rønnede.
Frederik Vestergaard Andersen, Høm, Ribe.
Ejnar Andersen, Hammer, Lou.
Jørgen Andersen, Egeslevmagle Mark, Flakkebjerg.
Vilhelm Andersen, Løgumkloster.
Birk Andersen, Søbjerg, Skellebjerg.
Ernst Andersen, Vindinge Mark, Roskilde.
Kristian Andreasen, Bildsø, Slagelse.
Jacob Bennetsen, Høm, Ribe.
Gunner Bjerre, Gauerlund, Børkop.
Jakob Bonnesen, Nr. Broby.
Vilfred Brodersen, Jernved, Gredstedbro.
Verner Christensen, Hillerød.
Peter Ove Christensen, Askelygaard, Roskilde.
Svend Christensen, Høgsbro, Hvidding.
Verner Christensen, Agersø.
Nis Bisgaard Christiansen, Hjedding, Ølgod.
Torkild Christiansen, Haarlev.
Regner Christoffersen, Elmelunde, Borre.
Viggo Clausen, Lund Mark, Fodby.
Frede Clausen, Braa, Braaskov.
Niels Verner Drostgaard, Strøby E., Køge.
Børge Døssing, Hinge.
Jens Olaf Fast, Vejlbj, Aalsø.
Svend Aage Frederiksen, Slimminge, Østervang.
Jens Frølund, Bonderup, Skibby.
Karl Hansen, Orup, Fakse.
Karl Hansen, Rynkeby.
Karl Blom Hansen, Faurholt, Ribe.
Aage Hansen, Vinnerup, Glumsø.
Knud Hansen, Gundestrup, Grevinge.
Niels Hansen, Oure Mark, Oure.
Johannes Hansen, Vøjstrup, Nr. Broby.
Richardt Hansen, Jenslev, Kirke Saaby.
Oluf Hansen, Lyng, Sorø.
Aage Ib Hansen, Køng, Lundby.
Hans Evald N. Hansen, Skørpinge, Flakkebjerg.
Adler Henriksen, Stenmagle, Nyrup.
Sigurd Jacobsen, Gravlev, Støvring.
Valdemar Jakobsen, Sejet, Horsens.
Alfred Jakobsen, Krejbjerg, Skive.
Jens Chr. Jensen, Østrup, Uggerløse.
Ejnar Jensen, Harrested, Sludstrup.
Povl Fredebo Jensen, „Fredebo“, Slagelse.
Ernst Jensen, Dramstrup, Knabstrup.
Rudolf Jensen, Østrup Mark, Støvring.
Laus Jensen, Vallensved, Fodby.
Johannes Jensen, Nordrup, Farringløse.
Svend Erik Jensen, Erdrup, Boeslunde.
Carl Jensen, Fredsgaarde, Sneslev.
Povl Jensen, Kirke Stillinge, Slagelse.
Esper Jeppesen, Breum, Jehbjerg.

Laurits Jeppesen, Drigstrup, Kerteminde.
Axel Jespersen, Flakkebjerg Mark, Flakkebjerg.
Povl Erik Jørgensen, Bursø.
Hans Lundsgaard Jørgensen, Rønninge, Ullerslev.
Hans Holmgaard Knudsen, Gestelevlund, Espe.
Martin Knudsen, Skovgaard, Jordløse.
Gunner Bagge Kristoffersen, Slotsbjergby, Slagelse.
Knud Krogh, Gedsted Mark, Gedsted.
Olav Møller Larsen, Dysted, Olstrup.
Ejnar Larsen, Hodde, Nørdenskov.
Kristian Larsen, Guderup, Næstved.
Johannes Lyders Larsen, Gjørsløv, Østervang.
Sigurd Larsen, Stubberup, Hyllinge.
Ejnar Lauridsen, Gimsing, Struer.
Martin Laursen, Knebel.
Peter Laursen, Helberskov, Skelund.
Ove Aagaard Laursen, Faarup, Hornslet.
Sigurd Lundgaard, Herskind, Skovby, Østj.
Andreas Madsen, Sdr. Farup Mark, Hvidding.
Axel Madsen, Baunedgaard, Fodby.
Peder Madsen, Ansager.
Olav Madsen, Druestrup, Thureby.
Evald Madsen, Egeslevlille, Tjæreby.
Christen Madsen, Anderslevgaard, Løgstrup.
Rasmus Marqvadsen, Grunderup, Pejrup.
Herluf Mogensen, Nr. Jernløse, Regstrup.
Jørgen-Aage Mortensen, Aversi, Haslev.
Svend Mortensen, Skørpinge, Flakkebjerg.
Ejnar Mortensen, Tjæreborg.
Herman Munk, Grønnegade 5, Rønne.
Ejner Møller, Lambæk, Lem.
Ejnar Møller, Brede, Bredebro.
Svend Aage Nielsen, Gaasetofte, Kalundborg.
Kristian Nielsen, Skelund.
Arne P. Nielsen, Als, Østj.
Kelly Nielsen, Als, Østj.
Peter Nielsen, Ulse Olstrup, Rønnede.
Kristian Nielsen, Venslev, Skibby.
Thorkild Nielsen, Horne Egsmark, Faaborg.
Hans Ove Nielsen, Kippinge Østergaard, Nr. Alslev.
Knud Nielsen, Kippinge Østergaard, Nr. Alslev.
Holger Nøhr, Tiendegaarden, Borre.
Hans Olsen, Reerslev, Ruds-Vedby.
Thorkild Olsen, Hagested, Gislinge.
Thorvald Pedersen, Vosmose, Vejstrup.
Poul Pedersen, Hejnerup, Thureby.
Niels Otto Pedersen, Rønninge, Langeskov.
Viggo Petersen, Svinø, Lundby.
Holger Petersen, „Østerliden“, Lundby.
Holger Petersen, Horsens, Skørpinge.
Axel Petersen, Kvinderup, Slangstrup.
Knud Petersen, Stensballe, Horsens.
Jens Kjeldsen Rasmussen, Karleby, Hornslet.
Niels Sander, Selsingegaarde, Pillemark.
Axel Schmidt, Lindholm, Nørresundby.
Jens Stoffersen, Mysagergaard, Sønderholm.
Heinz Stropp, Frederiksstad, Slesvig.

Asger Stæhr, Karleby, Hornslet.
Gunner Sørensen, Vantinge, Ringe.
Knud Nygaard Sørensen, Rosted, Slagelse.
Knud Sørensen, Tjørntved, Vedde.
Ivan Sørensen, Gadstrup.
Aage Thomsen, Vithen, Hinnerup.
Jacob Thomsen, Grydsted, Nibe.
Elvin Thorn, Drastrup, Skalborg.
Valdemar Wiggers, Ruds-Vedby.
Vagn Voigt, Løvstrupgaard, Lem.

SOMMERSKOLEN 1934.

Inger Aborg, Skader, Randers.
Anna Andersen, Virket, Eskildstrup.
Mary Krogh Andersen, Vøjstrup, Nr. Broby.
Cathrine Andersen, Kærby, Kassemose.
Alice Andersen, L. Karleby, Kirkehylinge.
Rigmor Andersen, Valsømagle, Ortved.
Agnes Andersen, Egeslevmagle Mark, Flakkebjerg.
Edith Andersen, Ørslevunderskov, Ringsted.
Agnes Andersen, Gandløse, Maaløv.
Esther Andreasen, Orebo, Vedde.
Edith Andreasen, V. Vedsted, Ribe.
Signe Bindeballe, Ravngaard, Jels.
Else Borum, Marbjerg, Hedehusene.
Anni Buchard, Jels.
Anne Marie Christensen, Askelygaard, Roskilde.
Gudrun Christiansen, Strøby Strand, Strøby.
Inger Christiansen, Gyrstinge, Ringsted.
Ellen Christiansen, Karlslunde, Taastrup.
Johanne Clausen, Kaleko, Faaborg.
Aase Clausen, Ulslev, Sdr. Ørslev.
Karen Dam, Lundby Mark, Tjæreby.
Elisabeth Eggert, Vedsted Præstegaard, Over Jersial.
Karen Elmelund, Kornbakke 13, Næstved.
Marie Fisker, Salling Højgaard, Hadsten.
Ingrid Haastrup, Diernisse, Faaborg.
Signe Kirstine Hansen, Hessel, Ansager.
Inger Marie Hansen, Vemmelev, Forlev.
Ellen Hansen, Aabylund, Nr. Aaby.
Julie Hansen, Ormidslev Mark, Forlev.
Ingeborg Hansen, Nr. Tvede, Olstrup.
Inge Hansen, Harrested, Sludstrup.
Marie Helms, Sølystvej 1, Silkeborg.
Gunhild Aslaug Hole, Ytre Rendal, Østerdal, Norge.
Estrid Hultberg, Brolykke, Tryggelev.
Elise Jacobsen, Hokkerup Mejeri, Tørsbøl.
Anna Jacobsen, Sdr. Taastrup, Sdr. Ørslev.
Nielsine Jacobsen, Bjedstrupgaard, Alken.
Gudrun Jacobsen, Stenbæksholm, Næstved.
Esther Jellesen, Skelund.
Valborg Jensen, Haldagermagle, Fuglebjerg.
Rigmor Jensen, Øllerup, Fodby.
Esther Jensen, Strø, Skævinge.
Helga Jensen, Forbjerggaard, Nr. Broby.
Mary Jensen, Forbjerggaard, Nr. Broby.
Erna Jensen, St. Kohavegaard, Rønnede.

Helga Jensen, Ulse Olstrup, Rønnede.
Ellen Elise Jensen, Volstrup, Sæby.
Dagny Jensen, Sørbylille, Sludstrup.
Margrethe Jensen, Asferg, Faarup.
Esther Jeppesen, Breum, Jebjerg.
Dorthea Jeppesen, Breum, Jebjerg.
Ingeborg Jeppesen, Breum, Jebjerg.
Else Jespersen, Flakkebjerg Mark, Flakkebjerg.
Elsebeth Juul Jespersen, Gl. Kirkevej 43, Taarnby, Kastrup.
Dagny Jørgensen, Skadelund, Nøbbet, Svinsbjerg.
Jenny Kimer, Hullebæk, Nykøbing F.
Sigrid Kirkegaard, Rindum, Ringkøbing.
Ingeborg Knudsen, Dallerup Præstegaard, Toustrup.
Elna Marie Kristensen, Dømmestrup, Fangel.
Edna Kondrup Kristensen, Sct. Kjeldsgade 17, København Ø.
Marie Kristiansen, Elkær, Billum.
Elisabeth Larsen, Nielstrup, Rønnede.
Jenny Haahr Larsen, Nordenskov.
Poula Larsen, Tjørnholm, Fuldby, Døjringe.
Else Larsen, Sandholm, Kvinderup, Slangerup.
Marie Larsen, „Steregaarden“, Slagelse.
Carla Leerbek, Nr. Søby.
Elisabeth Ludvigsen, Hallenslev, Høng.
Helga Madsen, Ruds-Vedby Mark, Ruds-Vedby.
Anna Madsen, Kærhavegaard, Staaby.
Anna Møller Madsen, Ansager.
Edith Mikkelsen, Sinding, Skægkær.
Martha Nielsen, Glumsø.
Erna Nielsen, Strø, Skævinge.
Gudrun Lykkebo Nielsen, Uhe, Farre.
Else Nielsen, Bovense, Ullerslev.
Gudrun Nielsen, Sæby, Kirkehyllinge.
Inger Nielsen, Aagerup, Vipperød.
Eva Nielsen, Saltøby Skole, Hyllinge.
Dagmar Solvejg Nielsen, St. Taarøje, Faxe.
Johanne Louise Nutzhorn, Hjelmerupgaard, Fangel.
Marie Olsen, Rødstofte, Vordingborg.
Karen Sønderstrup Olsen, Haverslev, Bonderup.
Marie Petersen, Ørslev, Slagelse.
Ingrid Philipsen, Avnbøl.
Valborg Povlsen, Fanefjord Præstegaard, Askeby.
Grete Rahbek, Karlsgaard, Sig.
Nilda Rask, Svenstrupgaard, Løgstør.
Agnes Rasmussen, St. Karleby, Kirkehyllinge.
Ingeborg Rasmussen, Nøbbet, Svinsbjerg.
Marie Rasmussen, Rejnemark, Borup.
Else Reehoff, Ullerup, Avnbøl.
Dora Sand, Løgsted, Løgstør.
Marie Sibbesen, Gammelgabs Mark, Broager.
Signe Fogh Simonsen, Duelund, Skovby, Østj.
Helene Skov, „I Skoven“, Bodilsker.
Lise Svarre, Køge.
Anna Sørensen, Heslund, Gørding.
Rigmor Sørensen, Hjembæk, Jyderup.
Tonny Øfjord, Taastrup.
Ellen Østerlund, Bringstrup, Ringsted.

Regnskab for Antvorskov Højskoles Elevforening

for Aaret fra 1. Juni 1933 til 31. Maj 1934.

INDTÆGT	Kr.	Øre	UDGIFT	Kr.	Øre
Kassebeholdning	3677	77	Porto	383	21
Medlemsbidrag	3778	00	Elevunderstøttelser	2000	00
Portogodtgørelse	72	45	Aarsskriftet og Jubilæumskriftet	2686	82
Forstander Nørgaard for Aarsskrifter ..	135	00	Udsendelse og Indkassering	128	60
Renter	115	85	Indkøb af Elevmærker	165	00
3 Medlemsbidrag for 1932—33	6	00	Jubilæumsgave til Skolen	500	00
Salg af Elevmærker	203	00	Bidrag til Det unge Grænseværn	100	00
Salg af Jubilæumsskrift	89	50	Andre Gaver o. lgn.	170	50
			Sange til Elevmøde	57	37
			Løn til Kasserer	150	00
			Forskelligt	60	02
			Kassebeholdning	1676	05
	8077	57		8077	57

Antvorskov, 31. Maj 1934.

Erik B. Nissen.

Ovenstaaende Regnskab efterset og intet fundet at bemærke.

Lund, 15.—6.—1934.

Sadserup, 26.—6.—1934.

Povl Lindersgaard.

Aksel Christiansen.

INDHOLD.

	Side
FRED. NØRGAARD: Højskolens Opgave. Tale ved Jubilæumsfesten	3
THORVALD LAURSEN: Arbejdets egentlige Værd	9
ERIK B. NISSEN: Film og Folk	14
OSKAR HANSEN: Et Par Ord angaaende nordisk Samarbejde	27
FRED. NØRGAARD: Aaret, der svandt	31
Fortegnelse over Talerne ved Antvorskov Højskoles Møder gennem 25 Aar fra 1909—33	66
FRED. NØRGAARD: Folkehøjskolen paa Forløv Mark. Friskolelærer Kristen Hansen	70
FRED. NØRGAARD: Læst og hørt	82
Forskellige Meddelelser	88
Elevernes Navne og Hjemsted	91
Regnskab for Antvorskov Højskoles Elevforening	95
